

Martina Montonen

Jutta Piispa

**KOKEMUKSIA LAPSET PUHEEKSI -
VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA-
KESKUSTELUISTA PEITSARIN PÄIVÄ-
KODISSA**

Opinnäytetyö
Sosiaaliaiia

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Martina Montonen & Jutta Piispa	Sosionomi (AMK)	Toukokuu 2017
Opinnäytetyön nimi		
Kokemuksia Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluista Peitsarin päiväkodissa		50 sivua 9 liitesivua
Toimeksiantaja		
Peitsarin päiväkot		
Ohjaaja		
Arja Salakka		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Peitsarin päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien kokemuksia Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluihin liittyen. Tarkoituksena oli myös kerätä kehittämis ehdotuksia liittyen Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeeseen ja itse keskusteluun.</p>		
<p>Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin molemmille osapuolille erikseen laadituilla kyselylomakkeilla. Saimme vastauksia yhteensä 35 kappaletta, joista 22 oli vanhempien vastauksia ja 13 työntekijöiden. Aineisto kerättiin 2016–2017 vuoden vaihteessa. Työntekijät ja vanhemmat esiintyvät opinnäytetyössä anonyymeina.</p>		
<p>Tuloksista käy ilmi niin vanhempien kuin työntekijöiden tyytyväisyys itse keskustelusta ja etenkin heidän välisestä vuorovaikutuksestaan. Lomakkeen perhekeskeisyys ja syvällisyys miellettiin tärkeiksi, sillä lomake painottuu enemmän koko perheen arkeen pelkästään lapsen kehitykseen liittyvien tekijöiden sijasta. Suurimpana kehitysehdotuksena molemmilta osapuolilta nousi lomakkeen pituus ja työläys. Tämän takia lomakkeen täyttäminen ja keskustelutilaisuus saattoi tuntua raskaalta.</p>		
Asiasanat		
Kasvatuskumppanuus, Lapset puheeksi -menetelmä, puheeksiotto, varhainen puuttuminen, varhaiskasvatussuunnitelma		

Author (authors)	Degree	Time
Martina Montonen & Jutta Piispa	Bachelor of Social Services	May 2017
Thesis Title		
Experiences of the Let's talk about children -early childhood education plans at Peitsari Kindergarten		50 pages 9 pages of appendices
Commissioned by		
Peitsari Kindergarten		
Supervisor		
Arja Salakka		
Abstract		
<p>The purpose of this thesis was to survey the experiences of employees and parents of the Let's talk about children -early childhood education plans at a Peitsari Kindergarten. The purpose was also to gather a development suggestions concerning the Let's talk about children -early childhood education plan form and the conversation itself.</p> <p>The thesis was carried out as a qualitative survey. The research material was collected by a questionnaire which was drawn up to both employees and parents separately. There was a total of 35 responses including 22 responses from parents and 13 from employees. The material was collected at the turn of the year 2017. The employees and parents are anonymous in this thesis.</p> <p>The results indicate that parents and employees are satisfied with the conversations and the interaction involved. Family-centeredness and comprehensiveness of the form were also experienced important because the form is focused more on the everyday life of the whole family than just on the child's development. The biggest development suggestion from both parties was the length and toilsomeness of the form. Consequently filling in the form and the conversation may have been regarded as hard.</p>		
Keywords		
Educational partnership, The Let's talk about children -method, bringing up a topic, early intervention, early childhood education plan		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	2
2.1	Lapset puheeksi -menetelmä	2
2.2	Varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisy.....	4
2.3	Puheeksiotto	6
2.4	Huolen vyöhykkeistö	7
2.5	Varhaiskasvatussuunnitelmat.....	9
2.6	Kasvatuskumppanuus.....	11
2.7	Dialogisuus varhaiskasvatuksessa.....	12
2.8	Kasvatuskeskustelut varhaiskasvatuksessa.....	13
3	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	15
3.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	15
3.2	Laadullinen tutkimus.....	16
3.3	Aineiston keruu.....	17
3.4	Aineiston analysointi.....	18
3.5	Käytännön toteutus ja aikataulutus.....	18
4	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET.....	19
4.1	Vanhempien kokemuksia Lapset puheeksi -vasukeskustelusta.....	20
4.2	Työntekijöiden kokemuksia Lapset puheeksi -vasukeskustelusta.....	31
5	YHTEENVETO JA AIKAISEMMAT TUTKIMUSTULOKSET	38
6	OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS.....	42
7	POHDINTA.....	43
	LÄHTEET	46

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupahakemus

Liite 2. Kyselylomake vanhemmille

Liite 3. Kyselylomake työntekijöille

1 JOHDANTO

Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja alettiin pilotoimaan Peitsarin päiväkodissa syksyllä 2016. Peitsarin päiväkotinä on osa Mikkelin kunnallista varhaiskasvatusta ja paikkoja päiväkodissa on noin 90. Päiväkotinä tarjoaa varhaiskasvatusta ja esiopetusta 1–6-vuotiaille lapsille. Saimme tilaisuuden tutkia menetelmän käyttöä ja siitä saatuja kokemuksia vanhempien ja työntekijöiden näkökulmasta. Näin ollen saadut kokemukset ja kehittämissuhteukset muodostuivat opinnäytetyön tutkimuskysymyksiksi.

Lapset puheeksi -menetelmä sisältää erilaisiin toimintaympäristöihin kehitettyjä keskusteluja, neuvonpitoja sekä perheinterventioita. Näitä keskusteluja toteutetaan tähän tarkoitukseen luoduilla lokikirjoilla, jotka antavat valmiin pohjan ja kysymykset keskusteluille. Varhaiskasvatukseen on kehitetty myös omia varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja Lapset puheeksi -menetelmän pohjalta. Peitsarissa toteutetut varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut käytiin Raahen kaupungin kehittämällä Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeella. Opinnäytetyössä tullaan käyttämään lyhennettä LP-vasukeskustelu, jolla tarkoitetaan Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelua.

Opinnäytetyö rajattiin keskittymällä yhteen päiväkotiin ja sieltä saataviin tuloksiin. Tavoitteena oli kerätä työntekijöiden ja vanhempien kokemuksia Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin liittyen. Kyselylomakkeet laadittiin molemmille osapuolille, joissa keskityttiin pääsääntöisesti saamaan palautetta varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa käytetyistä lomakkeista sekä vanhempien ja työntekijöiden välisestä vuorovaikutuksesta. Näiden pohjalta kartoitettiin myös menetelmään ja lomakkeeseen liittyviä kehittämissuhteuksia.

Keskeisimpinä käsitteinä opinnäytetyössä ovat Lapset puheeksi -menetelmä ja varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut. Kasvatuskumppanuus ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ovat myös tärkeitä käsitteitä, koska kysymyksillä kartoitettiin vanhempien ja työntekijöiden yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä.

Opinnäytetyö koostuu neljästä eri pääteemasta. Aluksi käsitellään aiheeseen liittyvää teoriaa, jonka jälkeen esitellään opinnäytetyön prosessi. Työn loppuosa koostuu tutkimustuloksista ja niiden yhteenvedosta sekä pohdinnasta, jossa reflektoidaan omaa oppimistamme peilaten tavoitteisiimme.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Lapset puheeksi -menetelmä

Yleisesti menetelmällä tarkoitetaan välinettä, joka auttaa pääsemään tiettyyn tavoitteeseen. Menetelmän tehtävänä on toimia apuvälineenä keskustelussa, selkeyttää tilannetta tai vauhdittaa muutosta. Jokainen menetelmä on oman kulttuurinsa ja aikansa tuotteita sekä niitä tulee soveltaa suunnitelmallisesti, tietoisesti ja eettisesti. (Kaikko & Friis 2011, 80.)

Lapset puheeksi -menetelmä on saanut alkunsa Toimiva lapsi & perhe -hankkeesta, joka perustettiin vuonna 2001 Stakesissa. Hankkeen tarkoituksena oli ehkäistä vanhempien psykiatristen ongelmien ylisukupolvisuutta. Hankkeen aikana kehitettiin ennaltaehkäisyä toteuttava menetelmäperhe, jossa ensi vaiheen matalan kynnyksen menetelminä ovat Lapset puheeksi -keskustelu ja Lapset puheeksi -neuvonpito. (Solantaus & Niemelä 2016, 23.) Lapset puheeksi -menetelmää ovat olleet luomassa ja kehittämässä emeritusprofessori Tytti Solantaus ja filosofian tohtori Mika Niemelä (Lapset puheeksi – työn tausta ja menetelmät 2014).

Lapset puheeksi -menetelmän avulla autetaan vanhempia tukemaan lapsen kehitystä sekä ennaltaehkäisemään ongelmia, eli tarkoituksena on saada sujuvaan lapsen arkipäivä hyvin mahdollisista vaikeuksista huolimatta. Vaikeuksina voivat olla kodin ongelmat tai elämänvaihe, joka koetaan haastavana. Vaikeuksia voivat tuottaa myös lapsen muut kehitysympäristöt, jotka heijastuvat lapsen käytökseen, esimerkiksi koulussa tai päiväkodissa tapahtuvat ongelmat. Lapset puheeksi -menetelmässä käytetään kahta eri käsitettä, jotka ovat vahvuus ja haavoittuvuus. Vahvuus tarkoittaa asiaa, joka sujuu jo ennestään. Menetelmässä näitä vahvuuksia pyritään lisäämään ja voimistamaan. Haavoittu-

vuus puolestaan on tilanne, jossa ympäristö ja yksilö yhdessä eivät toimi. Tällöin on kyseessä ongelma tai se on pian syntymässä. Tällaiset tilanteet tunnistetaan Lapset puheeksi –keskustelussa, jossa tehdään suunnitelma, kuinka asian suhteen toimitaan. (Solantaus & Niemelä 2016, 24–25.)

Lapset puheeksi -keskustelu käydään yhdessä vanhempien kanssa 1–2 tapaamisessa ja lapsi/nuori voi olla tapaamisessa mukana, mutta se arvioidaan tapauskohtaisesti sekä lapsen/nuoren osallistuminen tulee aina perustua vapaaehtoisuuteen. Keskustelussa käytetään tukena lokikirjaa, joka pitää sisällään kehityskohtaiset sivut, jonne on kirjattu eri ikävaiheisiin liittyvät teemat. Ennen ensimmäistä keskustelua vanhemmat saavat heidän lastensa ikää koskevat sivut kotona keskusteltaviksi ja tutustuttaviksi. Lapset puheeksi -keskustelu jakaantuu menetelmällisesti kahteen tyyppiin, koska keskustelu voidaan käydä niin lasten ja aikuisten käyttämissä palveluissa kuin koulun ja varhaiskasvatuksen piirissä. (Solantaus & Niemelä 2016, 25–27.)

Varhaiskasvatuksessa Lapset puheeksi -keskustelu tapahtuu yleensä kahden kasvattajan välillä. Keskustelun periaatteen mukaisesti lapsen arkea kartoitetaan lapsen molemmissa kehitysympäristöissä. Päivähoidon työntekijän tärkeimpänä tehtävänä on hänen oma toiminta lapsen kanssa tukien lapsen suotuisaa kehitystä. Keskustelussa työntekijä siis ottaa lapsen tilanteen puheeksi, ei itse vanhemman ongelmaa. Vanhempi kertoo heidän kodista ja työntekijä puolestaan lapsen päivähoidosta samojen teemojen puitteissa. Erilaisia näkemyksiä ei nähdä ongelmina, vaan ne antavat lapsesta rikkaamman kuvan ja saavat aikaan keskustelua. Keskustelun perusteella on tarkoituksena arvioida, onko lapsen elämässä kyseessä vahvuus vai haavoittuvuus. Hyväksytään myös se, että päivähoidossa voi olla lapsen kehitystä vaarantavia asioita – haavoittuvuuksia – ja näihin etsitään yhdessä ratkaisuja. (Solantaus & Niemelä 2016, 25–27.)

Päivähoidossa Lapset puheeksi -keskustelua käytetään sekä valikoivana että universaalina eli kaikille perheille tarjottavana työmenetelmänä. Keskustelun avulla työntekijä oppii ymmärtämään lasta kaikkine erityisine piirteineen sekä luodaan samalla rakentava suhde vanhempien ja päivähoidon välille. Lapset puheeksi -keskustelu voidaan käydä myös silloin, kun ongelma on jo ilmennyt.

Tällöin kuitenkin menetetään ennaltaehkäisy ja varhainen tuki, mutta tässäkin tapauksessa päästään kuitenkin etsimään ratkaisuja lapsen arkipäivän sujumisen parantamiseksi. Jos vanhempi tuntee, ettei hänen omat voimavaransa riitä tukemaan haavoittuvuuksia, järjestään Lapset puheeksi -neuvonpito, jossa on paikalla perheelle läheisiä henkilöitä sekä esimerkiksi eri alojen ammattilaisia. Neuvonpidossa pyritään löytämään konkreettisia ratkaisuja haavoittuvuuksiin. Näistä konkreettisista ratkaisuista luodaan tavoitteita, joiden toteutumista tarkastellaan seuraavassa tapaamisessa. (Solantaus & Niemelä 2016, 27.)

2.2 Varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisy

Varhainen puuttuminen on saanut alkunsa vuonna 2001 Sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimasta Varpu-hankkeesta, jonka päämääränä on ollut lapsiperheiden, lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy. Hankkeen keskeisenä osana on ollut muutosprosessin edistäminen lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta ymmärtäen sen olevan tällöin kaikkien yhteinen asia. Hankkeen tarkoituksena on ollut tukea paikallistason työtä ja kehittää samalla sekä viranomaisten että vapaaehtoistoimijoiden kykyä puuttua lapsiperheiden, lasten ja nuorten ongelmiin varhaisessa vaiheessa. Hanke päättyi vuonna 2005, jonka toteutuksesta vastasivat Stakes julkisella sektorilla ja Lastensuojelun Keskusliitto järjestöpuolella. (Varpu 2005, 2–5.)

Varhaisen puuttumisen tarkoituksena on tarttua lasten ja lapsiperheiden ongelmiin ennen kuin ne kehittyvät isoiksi ja vaikeiksi puuttua (What is early intervention? 2016). Tällöin puhtaasti preventiosta, joka intervention keinoin suojaa, ehkäisee ja edistää niin yksilön kuin ryhmien toimintakykyä (Huhtanen 2004, 43). Ne ovat keinoja ja tapoja, joilla tartutaan lapsen käyttäytymistä ja/tai hyvinvointia uhkaaviin tekijöihin. Lähtökohtana varhaiselle puuttumiselle on aina ensisijaisesti huoli lapsesta. Puuttumisella halutaankin estää lasten ja myös nuorten ongelmien kärjistyminen ja kasautuminen ehkäisten tai pysäyttäen näin ollen syrjäytyminen. Varhainen puuttuminen ei ole pelkästään lapsilähtöisiin ongelmiin paneutumista, vaan se koskee yhtä lailla perhettä ja lapsen kasvuympäristöä. Perheiden ongelmat ovat yleensä vaikeita ja eri tekijöiden yhteisvaikutuk-

sista syntynyt tulos. Tällöin onkin tärkeää eri ammattikuntien osaaminen ja paneutuminen perheen tilanteeseen. Varhaisen puuttumisen keskeinen toiminnan piirre onkin aina moniammatillinen lähestymistapa. (Huhtanen 2007, 28–30.)

Taloudellisesta näkökulmasta katsottuna varhainen puuttuminen on sekä edullisempaa että vaikuttavampaa kuin ongelmien kasautuminen ja niihin puuttumiseen viipyminen. Varhaisella puuttumisella on todettu olevan vahvoja taloudellisia vaikutuksia Britanniassa. Tutkimuksissa on huomattu, että myöhään ongelmiin puuttuminen on kallista niin yhteiskunnalle kuin veronmaksajillekin. Varhaista puuttumista tulisi kohdistaa alueille, joissa korjaavien palveluiden kustannukset ovat korkeat. Näitä kustannuksia ei tulla koskaan saamaan poistettua kokonaan eikä se ole uudistuksen tarkoituksena. Niin Suomessa kuin Britanniassa näyttääkin olevan ongelmana sosiaalipalveluiden painottuminen enemmän korjaaviin kuin ennaltaehkäiseviin palveluihin, joka täytyisi saada muutettua päinvastaiseksi niin talouden kuin asiakkaiden kannalta. Oikein kohdistettu varhainen puuttuminen luo mahdollisuuksia, hyvinvointia sekä elämänmuutoksia lapsille ja nuorille. (Chowdry & Fitzsimons 2016, 4–6.)

Päivähoidossa harjoitetaan puuttumista monella tapaa; ohjaamalla, opettamalla, kieltämällä ja käskemällä. Puuttumista eli preventiota voidaan toteuttaa kolmella eri tasolla. Primaariprevention tavoitteena on ehkäistä ja vähentää ongelmien ilmenemistä yhteisössä interventioden avulla kohdistuen ne näin ollen normaaliväestöön. Aikaisessa interventiossa eli sekundaarisessa preventiossa puolestaan pyritään vähentämään jo ilmenneiden ongelmien vaikutuksia. Tertiärisen prevention tarkoituksena on minimoida häiriöiden aiheuttamaa toimintakyvyttömyyttä kuntouttavin toimenpitein. Päivähoitojärjestelmän tarkoituksena on turvata lapselle hoito, kasvatus ja opetus sekä mahdollistaa vanhemmille työnteko. Päivähoito toimiikin yhteiskunnassamme ongelmia ehkäisevänä instituutiona. (Huhtanen 2007, 28–30.) Varhaisessa puuttumisessa onkin tarkoituksena huomata ne pienetkin asiat, jotka eivät suju. Tätä on perusteltu sillä, että pienet vaikeudet voivat kasvaa suuriksi, josta kertoo se, ettei niihin ole puuttuttu. (Niemelä & Solantaus 2016, 24.)

2.3 Puheeksiotto

Puheeksiotolla tarkoitetaan yleensä tilannetta, jossa esimerkiksi työntekijällä on huoli asiakkaasta - tässä tilanteessa lapsesta - ja johon hän haluaa puuttua. Tällöin huoli täytyy ottaa puheeksi asiakkaan tai perheen kanssa. Perinteisesti tällaisissa ongelmatilanteissa pyritään määrittelemään ongelma, hakemaan siihen sopiva ratkaisu ja toteuttamaan se. Ilman ongelmaa tai haastetta, ei tule puheeksiottotilannetta. Ongelman määrittely voi kuitenkin olla haastavaa. Jokaisella on erilaiset käsitykset ongelmien vakavuuksista ja ne voivat näyttäytyä eri tavalla eri osapuolille. Neuvolan työntekijä saattaa yhden käynnin perusteella pitää perheen tilannetta oikein hyvänä ja tasapainoisena, kun taas päivähoidon työntekijälle tilanne saattaa näyttäytyä lapsen kehitystä uhkaavana. Tällöin työntekijän on luotettava omaan tunteeseen ja intuitioon huolestaan. Oma tunne ja tuntuma ovatkin tärkeä työväline puheeksiottotilanteissa ja joskus siihen on vain luotettava. Toki tieto tilanteesta ja huolista on myös tärkeää. (Eriksson & Arnkil 2005, 20–21.)

Puheeksiottaminen ei kuitenkaan aina ole helppoa. Pelkona voivat olla asioiden paisutteleminen tai työntekijä ymmärtää näkemänsä ja kuulemansa asiat väärin. Työntekijällä voi olla myös pelko siitä, että hän esimerkiksi loukkaa asiakasta tai asiakas suuttuu. Tämän kaltaisissa tilanteissa on hyvä kääntyä kollegoiden puoleen ja varmistaa heiltä huolen aiheellisuus ja kysyä, ovatko he myös huomanneet samanlaisia huolen aiheita. Ennakointi on yksi puheeksiottamisen menetelmän ydinasioista. Tietoisien ennakkoinnin avulla työntekijä selkiyttää omaa toimintaansa ja se auttaa myös löytämään parhaimman tavan toimia tilanteessa. Toinen tärkeä ydinasia puheeksiottamisessa on voimavarojen etsiminen. Ongelmia ei voida tukea, mutta voimavaroja kyllä. Lupaus siitä, että asioille voi tehdä jotain sisältyvät puheeksiottamiseen. (Järvinen ym. 2012, 187–188.)

Puheeksioton periaatteita ovat asiakkaan kunnioittaminen, dialogisuus ja aito kuunteleminen. Myös yhteistyön mahdollisuuksia eri ammattitahojen kesken vaalitaan. On tärkeää pitää vanhempien ja perheen lähestyminen kunnioittavana ja välttää tuomitsemista. Ongelmien toteamisen sijaan työntekijä voi vilpit-

tömästi ilmaista oman huolensa ja sitä kautta lähteä työstämään tilannetta yhdessä perheen kanssa. (Huolen puheeksiotto 2016.) Dialogisuudella taas tarkoitetaan vuoropuhelua vanhempien ja työntekijän välillä. Näin molemmat osapuolet ovat avoimia toistensa mahdollisuuksille ja aidosti kuuntelevat toisiaan, sekä ovat kiinnostuneita keskustelusta. Puheeksioton pyrkimyksenä onkin päästä yhdessä avaamaan ajattelemisen prosessi, joka kannustaa avoimeen uteliaisuuteen. (Eriksson & Arnkil 2005, 37.)

Puheeksiottamisessa on tärkeää, että huolta aiheuttanut asia otetaan puheeksi kunnioittaen lapsen huoltajia. Kun huoltajia on lähestytty tavalla, joka ei ole loukannut heitä, huomataan, että heidän reaktionsa ovat olleet myönteisiä huolen suhteen ja tällöin kynnys asioiden puheeksiottamisen suhteen madaltuu. Kun työntekijä lähestyy huoltajia ja pyytää heiltä apua oman huolen huojentamiseksi, luo hän samalla muutoksia suhteisiin sekä avaa dialogeja sen sijaan, että määritteli tilannetta huoltajien puolesta. Suomessa on olemassa kuntia, joissa melkein kaikki lasten, nuorten ja perheiden kanssa töitä tekevät ovat koulutettu huolen dialogiseen ja varhaiseen puheeksiottamiseen. Puheeksiottamisen pyrkimyksenä on edistää toimintakulttuurin muutosta eikä vain pelkästään opastaa yksittäisiä työntekijöitä. (Huolen puheeksi ottaminen 2014.)

2.4 Huolen vyöhykkeistö

Huolen vyöhykkeistö on kehitetty huolen puheeksiottamisen avuksi. Huolen vyöhykkeistön tarkoituksena on kuvata työntekijän kokemaa subjektiivisesti koettua huolta perheen tilanteesta. Mitä rajallisemmat ja pienemmät työntekijän kokemat omat auttamismahdollisuudet ovat, sitä suurempi huoli on. Työntekijän huolen mittarina toimii huolen vyöhykkeistö. (Järvinen ym. 2012, 189.) Sen avulla työntekijä pystyy arvioimaan omaa huolen tasoa sekä omia kykyjä työntekijänä auttaa asiakasta tai perhettä kyseisessä tilanteessa. Huolen kasvaessa työntekijän tunne lisäavun tarpeesta kasvaa. Tällaista lisäapua voivat olla muut ammattilaiset esimerkiksi perhetyön ja lastensuojelun parista tai vaikkapa mielenterveys- ja päihdepalveluista. Mitä aiemmin huoleen puututaan, sitä enemmän kontrollia tilanteessa vielä on niin työntekijällä kuin perheelläkin. (Eriksson & Arnkil 2005, 25.) Taulukossa 1 on kuvattu huolen vyöhykkeistö, jonka avulla työntekijä voi määrittellä oman huolen määränsä.

TAULUKKO 1. Huolen vyöhykkeistö (Eriksson & Arnkil 2005)

HUOLETON TILANNE	PIENI HUOLI		HARMAA VYÖHYKE		SUURI HUOLI	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Ei lainkaan huolta.	Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin vahva.	Huoli tai ihmettely käynyt toistuvasti mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin hyvä.	Huoli kasvaa; luottamus omiin mahdollisuuksiin heikkenee.	Huoli tuntuva; omat voimavarat ehtymässä.	Huolta paljon ja jatkuvasti; lapsi/nuori vaarassa. Omat keinot loppumassa.	Huoli erittäin suuri; lapsi/nuori välittömässä vaarassa. Omat keinot lopussa.
		Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta.	Mielessä toimivuus lisävoimavaroista ja kontrolliin* lisäämisestä.	Selvästi koettu lisävoimavarojen ja kontrollin lisäämisen tarve.	Lisävoimavaroja ja kontrollia saatava mukaan heti.	Muutos lapsen tilanteeseen saatava heti.

* kontrolli = tilanteen hallinnan lisääminen esimerkiksi rajoittamalla jotain epätoivottavaa asiaa.

Huolettomassa tilanteessa (1) työntekijän mielestä lapsen asiat ovat hyvin. Lapsen asiat sujuvat kehitystason mukaisesti tuottaen toivottuja tuloksia. Huolen ollessa pieni (2–3) on tilanteessa pieniä huolen tekijöitä. Huolen esiintyminen voi olla toistuvaa, mutta työntekijä luottaa omiin vahvuuksiinsa auttamisen suhteen. Tämän alueen huolet koetaan usein helpoiksi ottaa puheeksi, koska niihin pystyy tarjoamaan omaa tukeaan. Varhaisen puuttumisen mahdollisuudet ovat hyvät pienen huolen vyöhykkeellä. (Eriksson & Arnkil 2005, 26.)

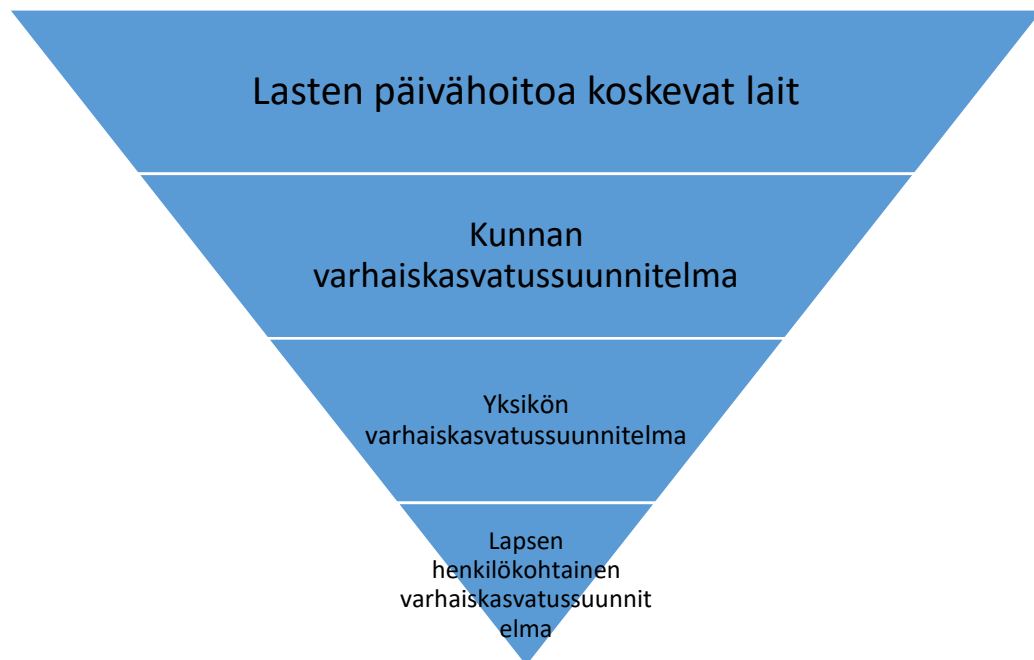
Kun huoli on harmaalla vyöhykkeellä (4–5), huoli on tuntuva ja se kasvaa. Työntekijällä ei ole juurikaan omia auttamiskeinoja jäljellä ja usko omiin auttamisen mahdollisuuksiin on heikkoa. Tällä vyöhykkeellä huolta on saattanut olla jo pidemmän aikaa ja asiakuudet ovat usein kuormittavia. Työntekijä kaipaakin lisää kontrollia ja voimavaroja sekä kokee huolen kasvavan, mutta pelkää samanaikaisesti liioittelevansa ja olevan epävarma riittävästä näytöstä huolen suhteen. Lisäksi työntekijän täytyy pohtia velvollisuuksiaan vaitiolovelvollisuuden sitomisen ja lastensuojelulain 40§:n ilmoitusvelvollisuuden suhteen. (Eriksson & Arnkil 2005, 26.)

Jos huoli on suuren huolen vyöhykkeellä (6–7), on lapsi tai nuori työntekijän arvion mukaan vaarassa. Tällä vyöhykkeellä työntekijällä ei ole enää mahdollisuutta empiä tilanteessa ja hän ennakoi lapselle/nuorelle käyvän huonosti, jos

tilanteeseen ei saada heti muutosta ja aktivoitua välttämättömät tahot sen suhteen. (Eriksson & Arnkil 2005, 26.)

2.5 Varhaiskasvatussuunnitelmat

Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi Suomessa varhaiskasvatusta ohjataan sekä valtakunnallisesti että kuntien taholta. Valtakunnallisiin asiakirjoihin kuuluvat lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Kunnalliseen ohjaukseen taas liittyvät kunnan omat varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat, kunnan laatima varhaiskasvatussuunnitelma, kunnan esiopetussuunnitelma, yksikön oma varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 6–7.) Kuvasta 1 käy ilmi selkeästi varhaiskasvatussuunnitelmien hierarkia.

KUVA 1. Varhaiskasvatussuunnitelmien prosessimainen kokonaisuus (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8–9)

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista käy ilmi varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen kohteet. Erilaiset varhaiskasvatusta koskevat lait taas määrittävät varhaiskasvatusta ja siihen sisältyvää opetusta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on tehty ohjaamaan valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisältöä sekä laatua. Kunnat käyttävät tätä myös apunaan laatiessaan omia varhaiskasvatussuunnitelmiaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 6–7.) Kyseinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on päivitetty vuoden 2005 versiosta ja uuden version pohjalta kuntien tulee ottaa käyttöön omat varhaiskasvatussuunnitelmansa 1.8.2017 alkaen (Vasu-asiakirja 2016).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalla vaikuttaa Lapsen oikeuksien sopimus. Lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989 ja sen tavoitteena on edistää lasten hyvinvointia luomalla lapsille sellainen ympäristö ja maailma, josta olisi mahdollisimman hyvät lähtökohdat elämään. Sopimuksessa painotetaan myös lasten ympäristön turvallisuutta ja tasa-arvoisuutta riippumatta esimerkiksi etnisestä taustasta tai varallisuudesta. Samankaltaisia tavoitteita on Varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla. Sen tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuutta ja sen toteutumista sekä antaa mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Myös varhaiskasvatushenkilöstön ammatillisen tietoisuuden ja vanhempien osallisuuden edesauttaminen on Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena. (Kaskela & Kronqvist 2007, 10.)

Valtakunnallisia linjauksia yksityiskohtaisempia suunnitelmia ja asetuksia ovat kunnan omat varhaiskasvatussuunnitelmat ja yksikön omat varhaiskasvatussuunnitelmat. Näiden pohjana toimivat kuitenkin valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet. Yksikön omasta varhaiskasvatussuunnitelmasta käy ilmi yksikön mahdolliset erityispiirteet ja painotukset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.)

Jokaisessa yksikössä tehdään jokaiselle lapselle oma varhaiskasvatussuunnitelma. Tätä suunnitelmaa tehdessä otetaan huomioon lapsen kokonaisvaltainen kehitys, jonka tukemiseksi laaditaan yhdessä vanhempien kanssa henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu. (Kaskela & Kronqvist 2007,

10–11.) Vasuun, sen tekemiseen ja vasukeskusteluun perehdytään enemmän luvussa 2.8 Kasvatuskeskustelut varhaiskasvatuksessa.

2.6 Kasvatuskumppanuus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) vanhempien ja päivähoiton henkilöstön välinen yhteistyö on linjattu kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on yhdistää niin vanhempien oma tieto sekä asiantuntemus lapsestaan, kuin työntekijöiden ammatillinen osaaminen ja tieto. Näin työntekijät ja vanhemmat sitoutuvat tietoisesti toimimaan yhdessä lapsen edun mukaisesti, eli tukemaan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosesseja parhaalla mahdollisella tavalla. (Kekkonen 2012, 42.)

Kasvatuskumppanuuteen ja sen toteuttamiseen liittyy vastuualueita vanhempien ja työntekijöiden kesken. Vaikka kasvatuskumppanuus on yhteistyötä lapsen hyväksi, on silti vanhemmilla ensisijainen kasvatusvastuu lapsestaan. Työntekijöillä taas on vastuu luoda edellytykset kasvatuskumppanuudelle ja sen toteuttamiselle. Tähän liittyy tärkeänä osana myös vanhempien ja työntekijöiden välinen vuorovaikutus, jonka pohjalta kumppanuus rakentuu ja jonka eteen molempien osapuolten tulisi tehdä töitä. Vuorovaikutusta ohjaavat neljä kasvatuskumppanuudenkin periaatetta: kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogisuus. (Kekkonen 2012, 42–43.)

Kuten varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalla, myös kasvatuskumppanuuden perustana vaikuttaa Lapsen oikeuksien yleissopimus. Tällä pyritään edesauttamaan lasten äänen kuulemista ja huomioon ottamista. Lapselle läheisten aikuisten tulee siis harjoitella kykyään kuulla lasta. Lapsen äänen lisäksi myös aikuisen ääneen ja tietämykseen tulee kiinnittää huomiota, sillä kumppanuudessa on kyse aikuisen tietämyksestä omaa lasta kohtaan ja sen parhaasta mahdollisesta hyödyntämisestä. Siksi on tärkeää kuulla myös vanhempia ja heidän kokemustietojaan. (Kasvatuskumppanuus 2014.)

Käytännössä kasvatuskumppanuus on siis vanhempien ja työntekijöiden välistä tiedon välitystä, työntekijöiden syventymistä työn keskeisiin kohteisiin ja

vastuunottoa lapsen kasvusta ja kehityksestä, yhteistyötä, jossa työntekijät tuntevat vanhempien kasvatus- ja lapsikäsitteet sekä neuvottelua muun muassa lapsen tavoitteista liittyen varhaiskasvatukseen. Sujuvan yhteistyön, neuvottelun ja yhteisten tavoitteiden lisäksi ideaaliin kumppanuussuhteeseen liittyvät täydentävä asiantuntijuus, kunnioitus, kommunikaatio, rehellisyys ja joustavuus. (Kekkonen 2012, 43–44.)

Vuonna 2017 voimaan tulee uusi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joka on Opetushallituksen antama määräys varhaiskasvatustilain perusteelta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ei puhuta enää kasvatuskumppanuudesta käsitteenä, vaan huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Yhteistyöllä on pitkälti samat tavoitteet kuin kasvatuskumppanuudellakin, tärkeimpänä vanhempien ja työntekijöiden yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun ja kehityksen edistämiseen. Uudessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa painotetaan myös yhteistyön tärkeyttä varsinkin siirtymävaiheissa, eli lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, vaihtaessa päiväkotia tai ryhmää sekä lapsen siirtyessä esiopetuksen piiriin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 23.)

2.7 Dialogisuus varhaiskasvatuksessa

Dialogisuus nousee esiin tärkeänä ja keskeisenä käsitteenä, koska se liittyy vahvasti kasvatuskumppanuuteen ja vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä puheeksiottomenetelmien käyttöön. Dialogilla tarkoitetaan vuoropuhelua, jossa on vähintään kaksi osapuolta, jotka ovat molemmat avoimia toistensa näkökannoille. Näin ollen yksilöt eivät pidä omaa kantaansa lopullisena tai ainoana oikeana. Dialogin tavoitteena onkin saavuttaa uusi ymmärrys molempien osapuolten saralla. (Eriksson & Arnkil 2006, 37.) Oleellisena seikkana dialogissa on myös osapuolten vastavuoroisuus. Tällöin molemmat osapuolet reagoivat toistensa puheeseen ja toimintoihin sekä ottavat ne huomioon. Näin uutta synnyttävä vuoropuhelu antaa työskentelytapana vielä enemmän niin työntekijälle, kuin vanhemmillekin. (Keskinen & Virjonen toim. 2004, 120.)

Onnistunut dialogi vaatii erilaisia taitoja osallistujiltaan. Näitä ovat kuuntelu, kunnioitus, mielipiteen muodostamisen viivyttäminen ja ääneen sanominen. Kuuntelulla tarkoitetaan sanoihin ja sanojen väliseen hiljaisuuteen huomion kiinnittämistä. Kunnioituksen liittyy rajojen hyväksyminen ja keskustelun johdonmukaisuus. Mielipiteen muodostamisen viivyttämisellä, eli odottamisella tarkoitetaan pysähtymistä, askeleen ottamista taaksepäin ja asioiden katsomista uudesta näkökulmasta. Ääneen sanomiseen taas liittyy osallistujan päättäväisyys ja uskallus tuoda asioita esille. Näiden taitojen avulla dialogiin osallistujat voivat löytää helpommin yhteisen tavan käsitellä näkökulmiaan ja ajatuksiaan, joka on perimmäisenä tarkoituksena dialogissa. (Huhtanen 2004, 76.)

Dialogisessa työskentelyssä on tärkeää kohdella perhettä kuin yhteistyökumppania. Tällöin työntekijä jättää tietäjän roolin taka-alalle ja antaa tilaa keskustelulle, joka voi synnyttää uusia mahdollisuuksia. Työntekijän kytkeytyminen voi edesauttaa keskusteluita ja niiden etenemistä. Kytkeytymisellä tarkoitetaan ikään kuin asiakkaan aaltopituudelle menemistä. Puhutaan samaa kieltä, käytetään samoja sanoja tai ilmaisuja ja ollaan aidosti kiinnostuneita asiakkaasta. (Keskinen & Virjonen toim. 2004, 120–121.)

Jotta dialogisuus toteutuisi mahdollisimman hyvin, tulisi vanhempien ja työntekijöiden välisiin keskustelutilaisuuksiin jättää tilaa myös muulle keskustelulle. Esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa vasu-lomake on oiva työkalu ja apu tiedonsaantiin, mutta mikäli osapuolet haluavat synnyttää dialogin, täytyy keskustelun sisältää muutakin kuin vain kyselylomakkeen läpikäyntiä. (Keskinen & Virjonen toim. 2004, 122.)

2.8 Kasvatuskeskustelut varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa käydään monia erilaisia ammatillisia keskusteluja ja näiden keskusteluiden pohjana on toimiva ammatillinen vuorovaikutus. Kaikki keskustelut, niin ryhmässä käytävät kuin henkilökohtaisetkin, ovat sosiaalista toimintaa, jossa vuorovaikutuksella ja kielellä on keskeinen asema. (Nummenmaa & Karila 2011, 22.)

Ammatilliset keskustelut voivat koostua tiedon hankkimisesta tai jakamisesta, ohjaamisesta, toiminnan kehittämisestä tai oppimisen mahdollistamisesta. Keskusteluiden merkitykset ja tavoitteet liittyvät usein lasten kasvun ja kehityksen edistämiseen ja hyvinvointiin. Jotta keskustelut olisivat onnistuneita, tarvitaan niihin aiemmin mainittua toimivaa vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksessa puhutaan kasvatusvuorovaikutuksen näkökulmasta, jota pidetään hyvin tärkeänä elementtinä varhaiskasvatuksen kentällä. Tämä näkökulma sisältää monia eri vuorovaikutuksen tasoja ja toimintakenttiä. Toimintakentät voivat vaihdella kasvattajien välisestä aina lasten ja vanhempien välisiin vuorovaikutustilanteisiin, ja kaikkea tältä väliltä. (Nummenmaa & Karila 2011, 16.)

Tässä luvussa perehdytään kuitenkin vanhempien ja työntekijöiden yhteistyössä käytävään varhaiskasvatuskeskusteluun, jossa laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Keskustelussa nostetaan esiin niin vanhempien kuin työntekijöidenkin käsityksiä lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Myös arvot ja käsitykset kasvatuksesta sekä ajattelutavat nousevat esille keskustelun yhteydessä. Nämä ovat asioita, mitkä ovat jokaiselle ihmiselle henkilökohtaisia sekä merkityksellisiä. Tällaisia asioita käsitellessä voi keskustelu olla erityisen altis ristiriidoille, joita voi syntyä erilaisten ajattelutapojen kohdatessa. Mahdollisten ristiriitojen takia työntekijät tarvitsevat tietoisuutta käsiteltävistä prosesseista ja välineitä ristiriitojen ratkaisuun. Yhtenä hyvänä keinona voi toimia sellaisen keskustelun ja ilmapiirin rakentaminen, missä erilaiset ajattelutavat voidaan tuoda esille sekä hyväksyä. Erilaisista mielipiteistä voidaan muovata kasvattajien yhteisiä voimavaroja lapsen kehitystä ajatellen. (Nummenmaa & Karila 2011, 61.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on jokaiselle lapselle laadittava suunnitelma, jonka toteutumista tulee arvioida säännöllisesti (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 30). Varhaiskasvatussuunnitelmaa eli vasua laatiessa tulee ottaa huomioon lapsen kokonaiskehitys sekä myös lapsen mahdolliset erityistarpeet, joihin pyritään löytämään tukikeinoja. Vasuun kirjataan lapsen yksilöllinen kuvaus ja yksilön hyvinvointia edistäviä pedagogisia periaatteita. Lasten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä on paljon, mutta ensisijaisena niistä pidetään turvallisia ja pysyviä ihmissuhteita. Myöhemmin mukaan tulee myös mahdolli-

suuksia antava turvallinen lähiympäristö sekä laadukas varhaiskasvatus. Lapsen henkilökohtaista vasua laatiessa tulisi muistaa periaatteet, jotka ohjaavat suunnitelman teossa. Näitä ovat lapsen yksilöllisyyden, taitojen, valmiuksien ja osaamisalueiden havainnointi ja huomiointi, kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa sekä yksikön pedagoginen toiminta ja sen arviointi sekä seuranta. (Kaskela & Kronqvist 2007, 10–11.)

Suomessa yleisenä käytäntönä on, että kunnilla on omat itselaatimansa varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeet, joita kasvattajat hyödyntävät vasukeskusteluissa. Yleensä lomakkeet ovat hyvin strukturoituja ja niiden avulla keskusteluissa tulee käytyä ennalta määrättyt sekä tarvittavat ja linjatut asiat läpi. Näiden tekijöiden avulla keskustelun kulkua pystytään ohjaamaan kasvattajien ja vanhempien välillä. Kuntien välillä on eroja siinä, millaisia vasu-lomakkeita keskusteluissa on käytössä. On kuitenkin huomattu, että ne noudattavat yleisesti kahta erilaista keskustelun kehystä. Toinen kehys on vanhempien haastattelemisen kehys, joka on ammattilaislähtöinen. Toisessa kehyksessä taas noudatetaan tasavertaisempaa ajattelumallia, ja sitä kutsutaan sopimisen kehykseksi. Myös tarkoitusperät lomakkeiden käytön takana voivat vaihdella. Joissain tapauksissa lomake on suunniteltu asettamaan tavoitteita lapsen kasvua ja kehitystä kohtaan, kun taas toisissa tapauksissa lomaketta saatetaan käyttää arvioimaan perhettä ja lapsen kasvuympäristöä. Arviointia käytetään usein lastensuojelulisten tehtävien toteutumisen vuoksi varhaiskasvatuksessa. (Nummenmaa & Karila 2011, 75–76.)

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyön toteutumista. Luvusta käy ilmi opinnäytetyön tarkoitus, tutkimuskysymykset, tutkimussuuntaus sekä aineiston keruuseen ja analysointiin liittyvät tiedot. Lisäksi käsitellään opinnäytetyöprosessin aikataulua.

3.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä vanhempien ja työntekijöiden kokemuksia Peitsarin päiväkodissa pilotoitavasta Lapset puheeksi -vasukeskustelusta.

Halusimme kerätä myös kokemuksia menetelmän kehittämiseksi vanhemmilta ja työntekijöiltä. Saatujen ideoiden avulla menetelmää voidaan kehittää sopivammaksi Mikkelin kaupungin päiväkoteihin. Mikkelin kaupungilla on ollut käytössään sama vasukeskustelun pohja kaikissa päiväkodeissa. Tämän tilalle kehitettiin Peitsarin päiväkodissa Raahen kaupungilla käytössä ollutta Lapset puheeksi -vasukeskustelun pohjaa.

Tutkimuskysymyksinä olivat seuraavat:

- Millaisia kokemuksia Lapset puheeksi -vasukeskustelu herätti?
  - Vanhemmissa
  - Työntekijöissä
- Miten kehittäisitte Lapset puheeksi -vasukeskustelua?

3.2 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus on prosessi, jossa aineistonkeruun väline on inhimillinen, eli tutkija itse. Tämä antaa tutkijalle myös mahdollisuuksia – tai vastuuta – tulkita aineistosta saatavia näkökulmia ja tuloksia. Nämä tulkinnat kehittyvät yleensä tutkijan tietoisuudessa vähitellen tutkimusprosessin edetessä. Laadullista tutkimusta voidaan pitää prosessina myös siksi, että sen eri vaiheet voivat muotoutua prosessin edetessä hyvinkin joustavasti. Siksi vaiheita ei välttämättä pystytä jäsentämään etukäteen, vaan niiden kehittyminen on joustavaa. Myös tutkimuskysymykset voivat täsmentyä vasta myöhemmissä tutkimuksen vaiheissa niihin eri tekijöiden vaikuttavuuden vuoksi. (Kiviniemi 2015, 74–75.)

Yksinkertaisimmillaan laadullisuus luonnehditaan aineiston muodon kuvaukseksi, joka ei ole numeerista. Laadullinen tutkimus on siis aineistonkeruumenetelmä, jossa kerätty aineisto on ilmaisutavaltaan tekstiä, ei niinkään prosentuaalista numerotietoutta. Laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruumenetelminä käytetään usein erilaisia haastatteluja tai havainnoiteja. Näitä menetelmiä käytettäessä tutkijalla on usein vaikutusta tekstin syntyyn ja sen tulkittamiseen. Tätä tulkintaa tehdään koko tutkimusprosessin ajan aina alusta loppuun saakka. Aineiston tieteellisyydessä taas panostetaan enemmän laatuun kuin määrään. Laadullisessa tutkimuksessa otannan ei siis tarvitse olla kovin laaja, mutta sitäkin laadukkaampi ja syvempi. (Eskola & Suoranta 1998,

13–18.) Tämän tutkimuksen menetelmäsuuntauksen ytimenä on siis tutkia kohteen laatua ja ominaisuuksia kokonaisvaltaisesti (Laadullinen tutkimus 2015). Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui laadullisuus juuri näiden seikkojen takia. Tarkoituksena ei siis ole ollut kerätä tarkkoja lukuja vanhempien tai työntekijöiden kokemuksista uudesta vasukeskustelun mallista, vaan tuottaa tekstiä laadullinen näkökulma mielessä pitäen.

Usein kvalitatiiviset ja kvantitatiiviset, eli laadulliset ja määrälliset, tutkimusmenetelmät erotellaan melko jyrkästi. Tosiasiassa kyse on vain kahdesta erilaisesta tulkitsemismallista, joita voidaan kuitenkin yhdistellä myös käytännössä. Tutkimuksen ei ole siis pakko olla vain laadullinen tai määrällinen, vaan siinä voivat yhdistyä nämä kaksi tulkitsemistapaa. (Alasuutari 2011, 32.)

3.3 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineisto kerättiin kyselylomakkeiden avulla. Vanhemmille ja työntekijöille laadittiin täytettäväksi kyselylomake, joka sisälsi avoimia kysymyksiä liittyen heidän kokemuksiinsa Lapset puheeksi -vasukeskusteluista.

Jotta tieteellinen kysely onnistuisi, täytyy tutkijan osata huomioida laaja-alaisesti vastaajien aika sekä halu ja taito vastata kyselyyn. Siksi onkin tärkeää, että lomake suunnitellaan huolellisesti sekä testataan ulkopuolisilla henkilöillä ennen lomakkeen jättämistä tutkimukseen osallistuville henkilöille. (Kyselylomakkeen laatiminen 2010.)

Lomakkeessa tulee kiinnittää huomioita kysymysten pituuteen sekä ulkoasuun, koska ne ovat tärkeässä asemassa niin vastaajille kuin analysoijille. Huomiota tulee kiinnittää myös kysymysten aseteluun. Ylhäältä alaspäin etenevät kysymykset ovat helposti huomattavissa ja se tekee analysoinnista helpompaa. Kysymykset tulee erottaa selkeästi toisistaan sekä pyrkiä tiiviiseen ja selkeällä fontilla kirjoitettuun lomakkeeseen. (Kyselylomakkeen laatiminen 2010.)

Lomake on hyvä aloittaa kysymyksillä, joihin on helppo vastata ja kysymysten olisi hyvä edetä loogisessa järjestyksessä. Kysymysten laatijan tulisikin muotoilla kysymykset niin, että ne ovat tutkimusongelman kannalta kattavia, mutta

samanaikaisesti vastaajille yksinkertaisia ja helppotajuisia. Myös vastausohjeet on hyvä liittää lomakkeeseen, jotta saadaan mahdollisimman paljon tutkimuksen kannalta tärkeää aineistoa. Kyselylomakkeen tekijän tulee myös miettiä kysymysten tarkkuustasoa eli sitä ovatko kysymykset strukturoituja vai avoimia. Avoimia kysymyksiä tulee sisällyttää harkiten ja vain silloin, kun niille on selkeä peruste. (Kyselylomakkeen laatiminen 2010.)

Lomaketutkimuksessa vastaaja muodostaa jonkinlaisen näkemyksen tutkimuksesta. Vastaaja pyrkii muodostamaan kysymyksille merkityksiä ja tässä auttaa tutkimuksen esittelemisen ennen kyselyä. Varsinkin kyselylomakkeen kohdalla vaatii vastaaminen jonkinlaisen käsityksen muodostamista tutkimusta kohtaan ennen kyselyyn vastaamista. (Alasuutari 2011, 150–152.)

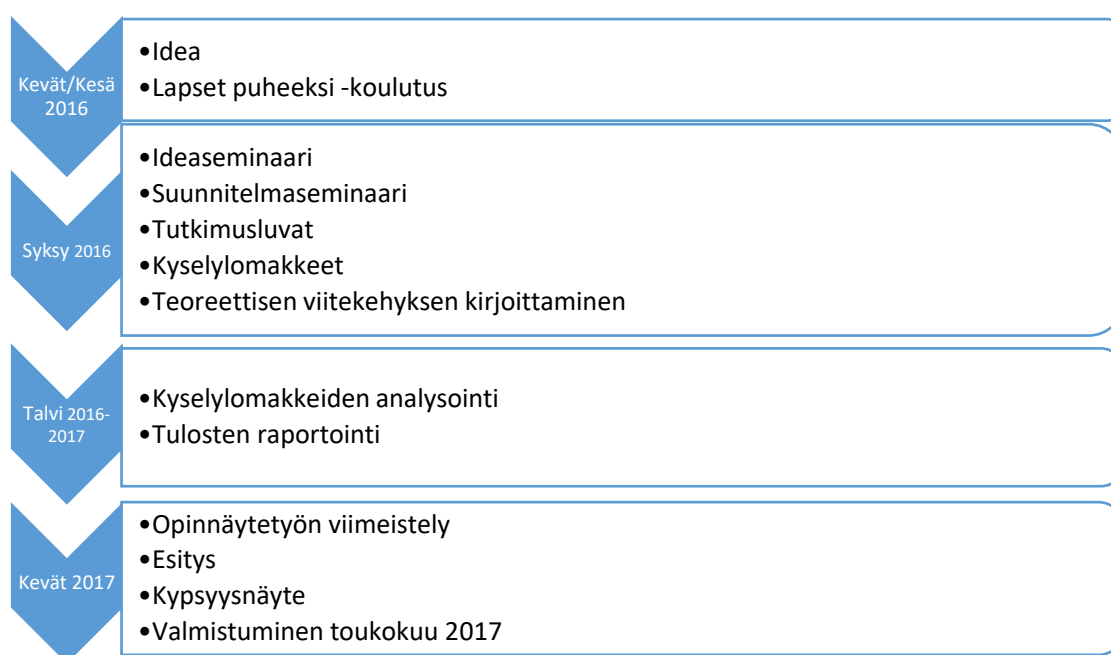
3.4 Aineiston analysointi

Aineisto analysoitiin teemoittelemalla kunkin kysymyksen vastauksia osioihin. Nämä osiot on kerätty luvusta 4 löytyviin havainnollistaviin kuviin (kuvat 4–18). Teemoittelu aloitettiin numeroimalla kyselylomakkeet. Näitä numeroita hyödyntäen vastaukset kirjoitettiin puhtaaksi omaan tiedostoon. Teemoittelun apuan käytettiin värejä, joilla merkittiin samaan teemaan kuuluvat vastaukset. Teemoittelulla tarkoitetaan vastauksista yhdistävien seikkojen etsimistä. Näitä seikkoja kutsutaan teemoiksi. Eri teemoja etsitään tekstistä ja lopuksi ne yhdistetään isommiksi kokonaisuuksiksi. Teemoittelulle tyypillistä on myös käyttää tekstin lomassa havainnollistavia sitaatteja. Sitaattien tarkoituksena on tarjota myös lukijalle todiste konkreettisesta aineistosta sekä havainnollistaa kyseistä teemaa syvemmin. (Teemoittelu 2017.)

3.5 Käytännön toteutus ja aikataulutus

Opinnäytetyön ideaa alettiin työstää keväällä 2016. Kuvasta 2 käy ilmi koko opinnäytetyöprosessin eteneminen. Olimme yhteydessä koulumme sosiaalialan opettajaan, jolta saimme vinkin ottaa yhteyttä kaupungin perheneuvon työntekijään. Häneltä saimme idean ajankohtaiseen aiheeseen, jota aloitettaisiin pilotoimaan Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen piirissä. Olimme perheneuvon työntekijään yhteydessä uudelleen elokuussa 2016 ja osallistuimme

tällöin myös Lapset puheeksi -koulutukseen Peitsarin päiväkodilla. Koulutuksen jälkeen saimme selkeämmän kuvan opinnäytetyöstämme ja sen toteuttamisesta. Ideapaperia aloitettiin työstämään heti koulun alettua syyskuussa 2016. Opinnäytetyön idea esitettiin 6.9.2016. Tämän jälkeen alettiin työstää tutkimussuunnitelmaa sekä kyselylomaketta vanhemmille ja työntekijöille. Opinnäytetyön suunnitelma esitettiin tiistaiamun seminaarissa 18.10.2016. Tämän jälkeen tutkimusluvut haettiin Mikkelin kaupungilta (liite 1), josta saimme myönteisen päätöksen opinnäytetyölle.

KUVA 2. Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Kyselylomakkeet toimitettiin päiväkodille 21.10.2016. Perheillä oli vastausaikaa marraskuun loppuun asti, jonka jälkeen takaisin palautuneet kyselylomakkeet haettiin analysoitavaksi. Työntekijöiden kyselylomakkeet toimitettiin päiväkodille 30.1.2017.

4 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Tässä luvussa käsitellään kyselylomakkeiden avulla kerättyjä tutkimustuloksia niin vanhempien kuin työntekijöiden näkökulmasta. Vanhempien ja työntekijöiden vastaukset on jaettu omiin lukuihinsa, joiden otsikot kuvaavat kysymyslomakkeen kysymyksiä.

4.1 Vanhempien kokemuksia Lapset puheeksi -vasukeskustelusta

Seuraaviin lukuihin on avattu vanhemmille toimitettujen kyselylomakkeiden vastauksia. Vastaukset on jaettu teemoihin, jotka nousivat vahvimpina esille analysoidessamme vastauksia. Teemat käyvät ilmi kuvista 4–11, joissa ympyrän suuruus kuvastaa tulleiden vastausten määrää suhteessa toisiinsa.

Lomakkeen täyttö kotona

Ensimmäisenä kysymyksenä vanhemmilta kysyttiin heidän ajatuksiaan vasu-lomakkeen täyttämistä kotona. Peitsarin päiväkodissa on käytössä Raahan kaupungin luoma Lapset puheeksi -menetelmän pohjalta tehty vasukeskustelun lomake. Vasu-lomake jaetaan vanhemmille ennen työntekijän kanssa käytävää vasukeskustelua, jotta vanhemmat pääsevät kotona täyttämään omat näkemyksensä lapsestaan. Yhdessä käytävässä keskustelussa päivähoiton työntekijä täyttää samat asiat lapsesta päivähoiton näkökulmasta. Vanhemmilta saaduista vastauksista esiin nousi kolme isompaa teemaa.

KUVA 4. Vanhempien kokemuksia lomakkeen täytöstä ennen keskustelua

Kuvasta 4 käy ilmi, että vanhemmat kokivat lomakkeen täyttämisen kotona raskaaksi. Monet olivat sitä mieltä, että lomake oli työläs täyttää sekä aikaa vievä. Toinen esiinnoussut teema liittyi kysymyksien ymmärtämiseen ja niiden haastavuuteen. Osa lomakkeen kysymyksistä koettiin hankalasti ymmärrettäviksi ja näin ollen niihin vastaaminen saattoi viedä aikaa. Positiivisena puolena lomake herätti vanhempia miettimään ja keskustelemaan lapsen asioista.

Liian raskas, liian monta kysymystä, samankaltaisia kysymyksiä.

Osa kysymyksistä on ymmärrettävissä monella tavalla, joten jotkin kysymykset olivat hankalia vastattavia.

Kehittävää keskustelua lasten kasvatuksesta ja kehityksestä.

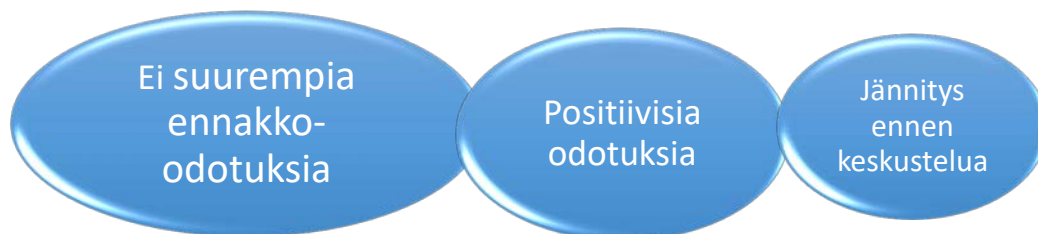
Joskus on hyvä pysähtyä pohtimaan lapsen asioita ajan kanssa.

Eri kunnissa on käytössä erilaisia vasu-lomakkeita, jotka osaltaan erilaisuudellaan voivat vaikuttaa paljon vanhempien kokemukseen vasukeskustelusta ja itse lomakkeesta. Lomakkeet yleensä ovat hyvin strukturoitu työmenetelmä ja keskustelumalli, koska ne sisältävät valmiiksi aihe-alueet, jotka tulee perheen kanssa käydä läpi. Käytettäviä lomakkeita on myös tärkeää analysoida, jotta ne saadaan vastaamaan tietynlaista toivetta ja tarkoitusta. Yleisesti ottaen vasu-lomakkeet on koettu ammattilaislähtöisten puitteiden rakentajiksi, joiden avulla on helppo taata lapselle laadukas varhaiskasvatussuunnitelma. On myös tärkeää muistaa, että niin vanhempien kuin työntekijöidenkin erilaiset tulkinnat koskien kysymyksiä vaikuttavat vahvasti keskustelussa läpikäytäviin asioihin sekä vuorovaikutukselle luotaviin puitteisiin. (Karila 2011, 76–78.) Mielestämme vanhemmilta saatujen kokemusten perusteella vasu-lomaketta onkin halutessaan helpompi lähteä kehittämään kompaktimmaksi versioksi, joka vastaa enemmän myös vanhempien toiveita.

Ennako-odotukset

Nykyaikana vanhempien ja työntekijöiden välillä käytävät varhaiskasvatuskeskustelut mielletään vahvasti kasvatuskumppanuusajattelua tukevaksi työmuodoksi. Keskusteluja ei voida kuitenkaan pitää itsessään edellytyksenä kasvatuskumppanuudelle, vaan siihen vaaditaan paljon muutakin kodin ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä. Työntekijöiltä kysyttäessä neljä vahvinta piirrettä vasukeskusteluissa vanhempien kanssa ovat keskustelu vuorovaikutustilanteena, tietojen välittäminen, kumppanuuden vahvistaminen sekä yhteisistä käytännöistä sopiminen. (Karila 2011, 62.)

Näitä periaatteita silmällä pitäen halusimme tietää vanhempien ennako-odotuksista vasukeskustelua kohtaan, koska lomake otettiin käyttöön uutena Peit-sarissa niin vanhemmille kuin työntekijöillekin. Kuvaan 5 on koottu vanhempien ennako-odotuksia.

KUVA 5. Vanhempien ennako-odotukset keskustelusta

Noin puolilla vastaajista ei ollut erityisempiä ennako-odotuksia keskustelua kohtaan. Osa vanhemmista odotti keskustelua positiivisin mielin, kun taas muutama vanhemmista oli kokenut jännitystä ennen keskustelua.

Ei suurempia odotuksia.

Sitä oli esitelty ennakkoon vanhempainillassa, joten menetelmä kuulosti hyvälle.

Odotin leppoisan mukavaa keskustelua ja sitä sain.

Ennakkoon mietti, että joutuukohan sitä päiväkodin henkilökunnan silmätiukuksi, jos vastaa totuudenmukaisesti. Vähän oli epävarma olo ennen keskustelua.

Hieman toki jännitti, koska lapsellamme on ollut erityisen tuen tarpeita. Myöskin uuden lomakkeen myötä hieman jännitti.

Kysymysten henkilökohtaisuus

Vanhemmilla on oikeus kontrolloida omaa ja perheensä yksityisyyttä. Tällaisia tekijöitä voidaan kutsua perhesalaisuuksiksi, jotka voivat olla esimerkiksi perhehistoriaa, taloutta tai ihmissuhteita koskevia asioita. Vanhempien motiivina

näiden asioiden suojaamiseksi voi olla esimerkiksi lapsen itsensä suojaaminen yksityisyyden lisäksi. Varhaiskasvatuksessa kasvatushenkilöstöllä ei ole oikeutta puuttua perheen omiin kasvatuseriaatteisiin syyttä, mutta mikäli henkilöstö huomaa lapsessa tai hänen käytöksessään jotakin huolestuttavaa, on henkilöstön velvollisuus puuttua asiaan. (Mahkonen 2012, 106–108.) Tämän takia vasu-lomakkeessa esitettyihin henkilökohtaisiin kysymyksiin vastaaminen on perheelle vapaaehtoista.

Näiden oikeuksien valossa halusimme kartoittaa vanhempien kokemusta kysymysten henkilökohtaisuudesta, koska Lapset puheeksi -menetelmän pohjalta kehitetty vasukeskustelu käsittelee syvällisemmin lapsen ja perheen arkeen liittyviä asioita.

KUVA 6. Kokemukset kysymysten henkilökohtaisuudesta

Kuten kuvasta 6 käy ilmi lähes kaikki vastaajista olivat sitä mieltä, että kysymykset eivät olleet liian henkilökohtaisia. Muutama vastaaja koki vain osan kysymyksistä henkilökohtaisiksi.

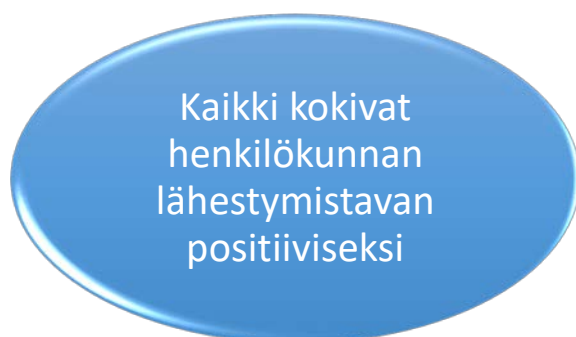
Osa kysymyksistä oli melko henkilökohtaisia, mutta toisaalta asiat olivat jo päiväkodin tiedossa.

Henkilökunnan lähestymistapa

Oleellisena osana vanhempien kokemusta vasukeskustelusta on henkilökunnan lähestymistapa. Henkilökunta voi asenteellaan vaikuttaa keskustelun ilmapiiiriin ja vanhemmille jäävään mielikuvaan. Kasvatushenkilöstö tarvitsee työ-

sään monenlaista ammatillista osaamista, joiden osa-alueet vaikuttavat kanssakäymiseen perheiden kanssa. Nämä osa-alueet on jaettu neljään osaan: eettisiin periaatteisiin, toimintaympäristön ja perustehtävien tulkintaan liittyvään osaamiseen, yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen liittyvään osaamiseen sekä oman osaamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. (Karila & Nummenmaa 2011, 18.)

Näistä osa-alueista varsinkin vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön liittyvällä osaamisella on iso rooli vasukeskusteluja käytäessä. Tämän osaamisalueen avulla kasvatushenkilöstä pystyy myös vaikuttamaan muun muassa lähestymistapaansa vanhempien kanssa työskenneltäessä.

KUVA 7. Henkilökunnan lähestymistapa keskustelussa

Kuvasta 7 nähdään, että kaikki vanhemmat olivat kokeneet henkilökunnan lähestymistavan myönteiseksi. Tämä osaltaan edistää vanhempien ja työntekijöiden välistä vuorovaikutusta myös tulevaisuudessa.

Todella hyvä. Keskityimme lapseen ja ilolla huomasin, että samanlaisia juttuja on huomattu päiväkodissa.

Todella asiantunteva ja asiallinen, mutta kuitenkin välitön, lämmin ja ”helposti lähestyttävä”.

Positiivinen, rakentava, yhteistyö hyvä kodin välillä.

Vahvuuksien ja haavoittuvuuksien ilmeneminen ja keinot

Lapset puheeksi -vasukeskustelussa vahvuuksien ja haavoittuvuuksien käsitteet ovat suuressa roolissa. Näiden avulla tarkastellaan lapsen kehitykseen liittyviä asioita. Niiden sujumuuden perusteella voidaan yhdessä pohtia, mielle-täänkö kyseinen kehityksen osa-alue vahvuudeksi vai haavoittuvuudeksi. Halu-simme tietää nostavatko työntekijät esiin näitä asioita ja kuinka he antavat van-hemmille keinoja mahdollisten haavoittuvuuksien tukemiseen.

KUVA 8. Vahvuudet, haavoittuvuudet ja keinot niiden tukemiseen

Esiin nousseet mahdolliset vahvuudet ja haavoittuvuudet riippuivat paljon perheen sen hetkisestä tilanteesta. Työntekijän tarkoituksena ei ole etsiä näitä, vaan osata poimia keskustelusta esiin nousseita asioita ja pohtia niitä yhdessä vanhempien kanssa. Tähän lukuun on yhdistetty kyselylomakkeen kolme kysymystä koskien vahvuuksien ja haavoittuvuuksien ilmenemistä sekä keinoja haavoittuvuuksien tukemiseksi (liite 2). Iloksemme saimme huomata, että miltei kaikki perheet, joissa oli ilmennyt haavoittuvuuksia, saivat keinoja myös niiden tukemiseen työntekijöiltä (kuva 8).

Kyllä ilmeni (haavoittuvuuksia), yksinhuoltajuus, lasten isän puuttuminen arjesta ja lapsen kehityksessä kielelliset ongelmat.

Kyllä (saimme keinoja). Keskusteltiin mm. tukiperheestä tai perhetyöntekijästä, että olisiko niistä apua haasteelliseen elämäntilanteeseen.

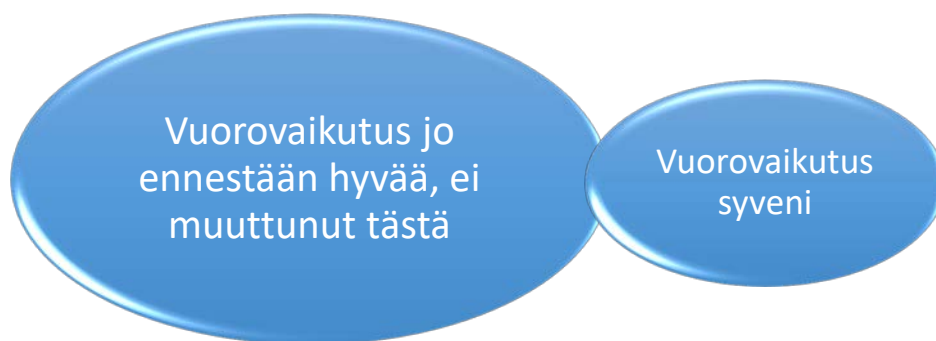
Mikäli perheen tai lapsen tilanteessa ilmenee haavoittuvuuksia tai tuen tarpeita, tulee työntekijän muistaa toimia tavalla, joka vahvistaa vanhempien luottamusta sekä antaa mahdollisuuksia vaikuttaa lapsen auttamisen keinoihin.

Hyvänä työkaluna tällaisissa tilanteissa toimivat esimerkiksi avoimet kysymykset, joilla työntekijä antaa vanhempien kertoa tilanteesta itse haluamallaan tavalla. Ne myös mahdollistavat vanhempien omien näkökulmien esiintuomisen paremmin, kuin niin sanotut suljetut kysymykset. Vanhempien ja työntekijöiden kannattaisikin jakaa keskenään mahdollisimman paljon tietoa lapsesta sekä yhdessä havainnoida, tarkastella ja arvioida omia havaintojaan lapsesta. Näin vältetään ikävältä diagnosoinnilta ja säilytetään samanarvoisuus vanhempien ja kasvattajien välillä, joka taas vahvistaa luottamusta. (Kaskela & Kekkonen 2007, 47.)

Vuorovaikutuksen kehittyminen henkilökunnan kanssa

Himberg ym. (2000) määrittelevät vuorovaikutuksen ihmisten väliseksi tulkintaprosessiksi, jossa luodaan yhteys vanhempien ja työntekijöiden välillä sekä välitetään viestejä ja annetaan palautetta (Helminen 2013, 81). Näiden lisäksi vuorovaikutuksessa on kyse ajattelusta, tunteista ja toiminnasta. Ajatteluun kytkeytyy kasvattajan oma kasvatustietoisuus, joka muodostuu kasvatuksen arvoista ja tavoitteista. Myös omien tunteiden tunnistaminen on tärkeää vuorovaikutussuhteissa, sillä niiden avulla voidaan määrittää kullekin sopivat rajat. Toiminnalla tarkoitetaan konkreettista osaamista, joka helpottaa kielen hallinnan ja keskustelutekniikan osaamisen lisäksi vuorovaikutussuhdetta. Osaamista tarvitaan myös omien tunteiden analysointiin ja säätelemiseen. (Nummenmaa & Karila 2011, 18.)

Vanhempien ja työntekijöiden välinen vuorovaikutus on tärkeässä roolissa päivähoiton ja kodin yhteistyössä. Sujuvan yhteistyön takaamiseksi tulee työntekijöiden aktiivisesti edistää toimivaa vuorovaikutusta. Kysymyksen tarkoituksena oli kartoittaa vanhempien ja työntekijöiden välisiä suhteita sekä muuttiko vasukeskustelu mahdollisesti vuorovaikutuksen laatua. Vastaukset käyvät ilmi kuvasta 9.

KUVA 9. Vuorovaikutuksen muuttuminen vanhempien ja henkilökunnan välillä

Kaikki vanhemmat olivat sitä mieltä, että vuorovaikutus kodin ja päivähoidon välillä on hyvää. Osa kertoi vuorovaikutuksen säilyneen ennallaan, kun taas osa vanhemmista koki sen syventyneen.

Ei muuttanut, koska yhteistyö on ollut alusta saakka avointa ja mutkatonta puolin ja toisin.

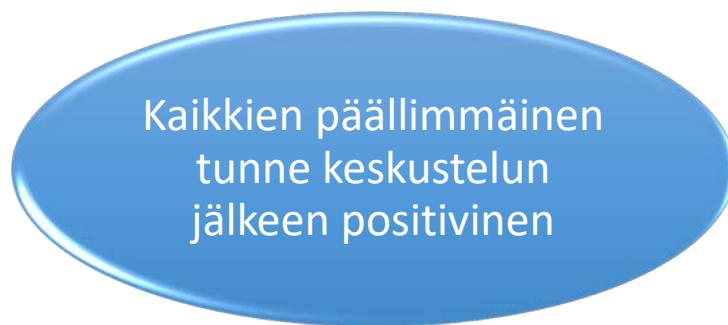
Olen aina pitänyt henkilökuntaa mukavana, mutta keskustelun jälkeen kynnyks puhua madaltui.

Vuorovaikutus on ollut ennestään hyvä, tämä vain vahvisti sitä.

Tunteet keskustelun jälkeen

Halusimme kysyä vanhempien tunteita keskustelun jälkeen, jotta saisimme kokonais kuvan vanhempien kokemuksesta vasukeskustelun jälkeen. Tarkoituksenamme oli myös rohkaista vanhempia palaamaan keskustelutilanteeseen ja pohtimaan sen herättämiä ajatuksia. Tunne herää reaktiona jonkin syyn seurauksena ja se kertoo meille esimerkiksi, onko asia mahdollisesti turvallinen vai pelottava. Tunnereaktio on pääsääntöisesti tarkoituksenmukainen ja tunteen herätessä reagoidaan kanssaihminen sekä ympäristön kanssa. (Tunteen kohtaaminen 2017.)

KUVA 10. Tunteet keskustelun jälkeen

Kaikille vanhemmille oli jäänyt positiivinen kokemus ja tunne keskustelusta. Päällimmäisiä tunteita keskustelun jälkeen olivat muun muassa helpottuneisuus ja myönteisyys. Myös henkilökunnan ja vanhempien keskinäiseen vuorovaikutukseen panostaminen sai kiitosta vanhemmilta. (Kuva 10.)

Helpotus ja hyvä olo siitä, että lapsellani on päivähoidossa kaikki hyvin.

Positiivinen, lämmin ja helpottunut.

Hyvä. On hienoa, että kodin ja päivähoidon välistä vuorovaikutusta kehitetään ja näissä keskusteluissa otetaan myös lapsi huomioon.

Palaute Lapset puheeksi -vasukeskustelulomakkeesta

Tähän lukuun on kerätty ja analysoitu kyselylomakkeen kysymysten 14–17 vastauksia. Nämä kysymykset painottuivat palautteen antamiseen ja mahdollisiin kehittämisehdotuksiin Lapset puheeksi -vasukeskustelusta sekä siihen käytettävästä lomakkeesta.

KUVA 11. Keskusteluista saatu palaute ja kehittämissuhteet

Saatujen vastausten perusteella vanhemmat kokivat keskustelun tarpeeksi laajaksi eikä mikään tärkeä asia jäänyt heidän mielestään läpikäymättä. Keskustelu ja lomake koettiin syvällisemmäksi ja enemmän lapsen vahvuuksiin painottuvaksi kuin edellinen käytössä ollut vasukeskustelun lomake. (Kuva 11.)

Tässä ehkä laajemmin/syvällisemmin pohdittiin lapsen asioita.

...Raahen malli laajempi, syvällisempi, monipuolisempi painottaen lapsen vahvuuksia eikä vain tuen tarpeiden esille nostamista. Hyvää myös vanhempien voimavarat + perheen kuvaus.

...Keskustelu painottui enemmän vahvuuksiin kuin "haasteisiin".

Halusimme myös saada vanhemmilta niin positiivista kuin rakentavaa palautetta vasukeskustelusta, jonka takia vanhemmilta kysyttiin erikseen keskustelun hyvistä kokemuksista sekä sen mahdollisista kehittämissuhteista. Positiivisiin kokemuksiin kuuluivat muun muassa vanhempien ja työntekijöiden

välinen hyvä tunnelma keskustelutilanteissa välittyen rentona ja rauhallisena tilaisuutena sekä vanhempien ilo lapsensa asioiden jakamista kohtaan.

Rento ilmapiiri.

Rauhallinen aika oli tärkeää, oli mukava jutella lapsemme asioista monipuolisesti ja ajan kanssa.

Tuli tunne, että henkilökunta todellakin tuntee lapsemme. Ajatukset ja huomiot samansuuntaisia.

Lopuksi vanhemmilta kysyttiin ehdotuksia lomakkeen ja keskustelun kehittämistä. Suurin osa vanhemmista oli tyytyväisiä keskusteluun tällaisenaan eivätkä he muuttaisi siitä mitään. Ainoat kehittämistoiveet koskivat lomakkeen pituutta ja työläyttä täyttämistä kohtaan. Olisi myös pidettävä huolta siitä, että keskusteluun olisi riittävästi aikaa ja lomakkeen täyttämiseen tarjottaisiin riittävästi apua henkilökunnan puolesta.

Meistä keskustelu oli erinomainen.

Keskustelu oli aika työläs, kun papereiden täyttöä oli niin paljon.

Keskusteluun voisi varata enemmän aikaa ja täyttää lomake keskustelun ohessa. Näin osa kysymyksistä avautuisi paremmin.

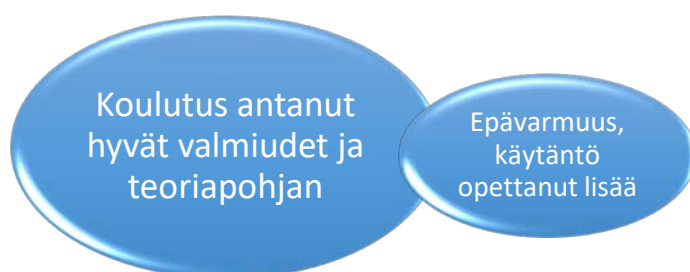
Vasukeskusteluiden toteuttamiseen varattava rauhallinen ja tarpeeksi pitkä aika on ensiarvoisen tärkeää, koska usein vanhemmat kokevat muut kohtaamistilanteet, kuten lapsen tuonti ja haku, ajallisesti hyvin niukaksi (Kekkonen 2009, 164). Tämän takia vasukeskusteluihin panostaminen ajallisesti edesauttaa vanhempien tiedonsaantia sekä yleiskäsitystä lapsen varhaiskasvatuksen sujumisesta.

4.2 Työntekijöiden kokemuksia Lapset puheeksi -vasukeskustelusta

Tämä luku käsittelee työntekijöiden kokemuksia Lapset puheeksi -vasukeskustelusta. Saatujen vastauksien teemat on kuvattu samalla tavalla kuin edellisessä luvussa.

Koulutuksen antamat valmiudet

Halusimme kartoittaa työntekijöiden kokemuksia heidän käymästään Lapset puheeksi-menetelmäkoulutuksesta. Koulutuksessa käytiin läpi itse menetelmää, sen käyttöä ja lokikirjoja liittyen Lapset puheeksi -keskusteluihin. Koulutukseen liittyi myös kaksi käytännön harjoitetta, joissa työntekijät kokeilivat lokikirjojen käyttöä asiakkaille. Kuvasta 12 käy ilmi työntekijöiden päällimmäiset mietteet koulutuksesta ja sen antamista valmiuksista. Työntekijöiden kokemukset jakaantuivat selvästi kahteen eri teemaan. Toiset kokivat saaneensa koulutuksesta hyvät valmiudet ja teoriapohjan, kun taas toisille oli jäänyt epävarma olo. Haastattelujen ja käytännön harjoittelun myötä työskentely muuttui kuitenkin varmemmaksi.

KUVA 12. Lapset puheeksi-menetelmäkoulutuksen antamat valmiudet

Monipuolisuutta, syventävää. Laaja-alaista ymmärrystä lasta/perhettä kohtaan.

Teoriatietoa siirrettäväksi käytäntöön. Mutta aika "raakileelta" tuntui aloittaa tältä pohjalta.

Koulutuksen jälkeen jäi vielä hieman epävarma olo, kuinka vasulomake tulisi täyttää. Useamman keskustelun jälkeen/myötä asia selkeni.

Toimiva lapsi & perhe -menetelmäkoulutuksessa, johon Lapset puheeksi -keskustelu kuuluu, tarkoituksena on ehkäistä ylisukupolvien ongelmallisuutta sekä tukea lapsen positiivista kehitystä. Työn tarkoituksena on rakentaa ongelmia ehkäiseviä ja lapsen hyvinvointia tukevia palvelurakenteita yhteistyössä organisaatioiden kanssa. Valtakunnallinen kouluttaja- ja toimijaverkosto sekä kehittää että juurruttaa lapsikeskeistä työtä muun muassa kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon erilasiin palveluihin, kasvatus- ja sivistystoimeen sekä rikosseuraamuslaitokseen yhteistyössä eri organisaatioiden kanssa. Lapset puheeksi -koulutus pitää sisällään kaksi päiväisen koulutuspäivän, joka antaa valmiudet toteuttaa itsenäisesti Lapset puheeksi -keskusteluja. Koulutus antaa myös perustiedot Lapset puheeksi -neuvonpidosta ja sen toteuttamisesta. (Toimiva lapsi & perhe työ 2017.)

Suhtautumiset keskusteluun

Työntekijöiltä kysyttiin heidän omista tuntemuksistaan ensimmäisen vasukeskustelunsa jälkeen, jotka on kuvattu kuvassa 13. Esiin nousi jälleen kaksi teemaa. Toiset olivat kokeneet keskustelun myönteisenä kokemuksena, kun taas osa vastaajista oli kokenut olonsa epävarmaksi ja jännittyneeksi. Halusimme kuulla myös työntekijöiden kokemuksia henkilökohtaisten asioiden kysymisestä perheiltä. Näitä henkilökohtaisia asioita olivat muun muassa perheensisäiset huolet, kuten talousasiat, mielenterveys- ja päihdeongelmat, väkivalta tai muut lapsen kehitykseen vaikuttavat tekijät. Vastauksista kävi ilmi, että perheen ollessa työntekijälle ennestään tuttu henkilökohtaisten kysymysten esittäminen sujui luontevammin kuin uuden asiakasperheen kanssa. Myös lomake oli auttanut vaikeiden kysymysten esittämisessä.

KUVA 13. Työntekijöiden suhtautumiset Lp -vasukeskusteluihin

Myönteinen: vanhempi oli täyttänyt hyvin lomakkeen kodin osuuden. Keskustelu oli avointa ja rentoa. Kyseessä oli ennestään tuttu vanhempi, joten kysymysten läpikäyminen oli luontevaa.

Erittäin myönteinen kokemus. Kun kysymykset liittyivät lomakkeeseen, niiden esittäminen oli helppoa.

...Jännitti! Ei ehkä uskallusta kovin henkilökohtaisiin kysymyksiin, koska perheet suuremmaksi osaksi "uusia"! Ns. entisten perheiden kanssa luontevampaa, kun luottamusta on jo rakennettu vuosia.

Vanhempien palaute ja vuorovaikutus

Tähän lukuun on yhdistetty kyselylomakkeen kysymykset kolme ja neljä (liite 3). Näissä selvitettiin vanhempien antamaa palautetta työntekijöille koskien vasukeskustelua sekä vanhempien ja työntekijöiden välistä vuorovaikutusta. Vanhemmilta saatu palaute koski lähinnä lomakkeen pituutta ja työlästä täyttöä. Kuitenkin keskustelun ilmapiiri oli koettu myönteiseksi. Lisäksi työntekijöiltä kysyttiin mielipiteitä koskien heidän vuorovaikutussuhdettaan vanhempiin. Kaikki

työntekijöistä kokivat suhteensa vanhempiin lähentyneen vasukeskustelun johdosta. (Kuva 14.)

KUVA 14. Vanhempien palaute ja vuorovaikutussuhteen muuttuminen

(Vanhemmat suhtautuivat) Avoimin mielin: lapun täyttäminen oli ollut kuulemma haastavaakin pituutensa puolesta, mutta muuten yleisesti suhtautuivat hyvin.

Yleisesti ottaen: keskustelujen jälkeen suhde vanhempiin tuli entistäkin avoimemmaksi. Tuli yhteisiä näkemyksiä lisää lapsesta ja ymmärrys perhettä kohtaan lisääntyi.

Vanhempien ja työntekijöiden välinen suhde koetaan varhaiskasvatuksessa yleensä hyvin merkittäväksi osaksi onnistunutta päivähoitokokemusta. Siksi myös suhteen eteen työskentelemiseen kannattaa nähdä aikaa ja vaivaa esimerkiksi panostamalla vasukeskusteluun ja sitä kautta yhteisen vuorovaikutuksen parantamiseen. Stakesin laatimasta Vaikuta vanhempi- selvityksestä (Kronqvist & Jokimies 2008, 31–32) käy ilmi, että 95 % vanhemmista pitää yhteistyön toimivuutta henkilökunnan ja vanhempien välillä erittäin tärkeänä. Yhtä moni vanhempi koki myös varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisen yhdessä erittäin tärkeäksi. Näitä tuloksia silmällä pitäen vuorovaikutukseen ja yhteisiin, rauhallisiin vasukeskusteluihin panostaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Vahvuudet ja haavoittuvuudet

Vahvuus ja haavoittuvuus ovat käsitteinä keskeinen osa Lapset puheeksi -menetelmää. Työskentelyn kannalta näiden käsitteiden sisäistäminen on olennaista. Halusimmekin selvittää, kuinka työntekijät olivat kokeneet näiden käsitteiden käytön. Esiin nousi neljä erilaista teemaa; käsitteiden käyttäminen vasukeskustelussa oli ollut luontevaa sekä haastavaa. Haavoittuvuus -käsitteen sisäistäminen oli tuntunut hankalammalta, kun taas vahvuus -käsitteen käyttäminen oli ymmärretty paremmin. Työntekijät olivat oivaltaneet hyvin vahvuus -käsitteen tarkoituksen, eli näiden ominaisuuksien ei tarvitse olla mitään erityiskykyä, vaan lapselta normaalisti sujuvia arkisia asioita. (Kuva 15.)

KUVA 15. Vahvuus ja haavoittuvuus -käsitteiden käyttö vasukeskustelussa

Ihan luontevaa, kysymykset oli hyvin avattu ja kuvattu – siitä sai tukea. Varmasti kun tekee useammin: tulee vielä ”ammattimaisempi” ote löytää ne nimenomaan vahvuudet joiden ei tarvitse olla niitä vau-juttuja ja saada erityisesti perhe ymmärtämään se!

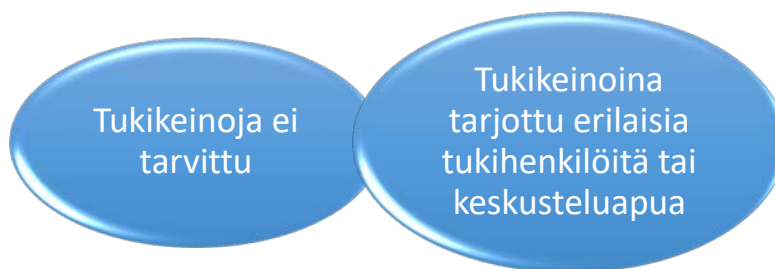
Käsitteiden käyttäminen oli vaikeaa, ei tuntunut kovin sujuvalta puheessa.

Vahvuus käsite asettui oikeaan yhteyteen kysymysten alla olevien avausten myötä. Lapsen ei tarvitse olla huippuhyvä, puhe on kiinnostuksenkohteista ym.

”Haavoittuvuus” tuntui niin minusta kuin vanhemmistakin hieman vieraalta.

Lisäksi työntekijöiltä kysyttiin, kuinka he onnistuivat tarjoamaan tukkeinoja mahdollisiin haavoittuvuuksiin. Pyysimme myös esimerkkejä tarjotuista tukkeinoista. Kuvasta 16 käy ilmi, että suurin osa perheistä ei tarvinnut konkreettisia tukkeinoja, vaan keskustelu kasvatushenkilöstön kanssa riitti heidän tilanteessaan. Muutamalle perheelle oli tarjottu erilaisia tukihenkilöitä, kuten tukiperhettä tai -ystävää.

KUVA 16. Tarjotut tukkeinot perheille

Niissä keskusteluissa, joissa olin mukana ei tukkeinoja tarvinnut paljon tarjota. Jotakin pientä vinkkiä arjen sujumiseen.

Onnistuin tarjoamaan MLL:n hoitaja väsyneelle yksinhuoltajaäidille. Tarjosin myös mahdollisuutta tukihenkilön ottamista mukaan keskusteluun.

Juurikin tällaiset tukkeinot ovat hyviä esimerkkejä varhaisen tuen muodoista. Mitä varhaisemmassa vaiheessa perheelle pystytään tukea tarjoamaan, sitä kevyempiä tarvittavat tukimuodot yleensä ovat. Varhaisen tuen tarjoaminen nähdään suomalaisessa varhaiskasvatuksessa painottuvan enemmän tuen tarpeen tunnistamiseen ja puheeksiottamisen prosessiin. Näiden lisäksi varhaiskasvatuksessa tulisi kuitenkin kiinnittää enemmän huomiota itse tekoihin

puheeksiottotilanteen jälkeen. (Heinämäki 2006, 18.) Tässä tilanteessa oiva apuväline onkin esimerkiksi Lapset puheeksi -neuvonpito, jossa luodaan konkreettisia tavoitteita ja toimia perheen sujuvamman arjen puolesta.

Eroavaisuus aiempaan vasu-lomakkeeseen ja kehittämissuhteet

Kahdessa viimeisessä kysymyksessä pyydettiin työntekijöiden palautetta ja kehittämissuhteita liittyen Lapset puheeksi -vasu-lomakkeeseen. Työntekijöiden mielestä kyseinen vasu-lomake oli ollut laajempi ja enemmän perheisiin painottuva kuin edellinen käytössä ollut vasu-lomake. Kysymykset oltiin koettu selkeämmiksi ja helposti ymmärrettävimmiksi. (Kuva 17.)

KUVA 17. Työntekijöiden palaute Lapset puheeksi –vasu-lomakkeesta

Laaja-alaisempi. Kysymysten avulla pääsi jotenkin lähemmäksi perhettä. Avasi enemmän perheen elämää, arkea kotona.

Kysymykset olivat yksityiskohtaisempia ja tarkempia. Koko perhettä koskevat kysymykset olivat uutta entiseen verrattuna.

Se kysymysten muoto miten asiat esitettiin +++ ja miten ne oli kerrottu kohta kohdalta SELKOKIELELLÄ!

Halusimme kuulla myös työntekijöiden kehityssuhteita vasu-lomaketta koskien. Esiin nousivat lomakkeen mahdollinen tiivistäminen ja näin ollen keskusteluun käytettävän ajan lyheneminen, oman lomakkeen kehittäminen sisaruksille sekä lapsen puheenvuoron lisääminen lomakkeeseen, jotka käyvät ilmi kuvasta 18.

KUVA 18. Työntekijöiden kehitysehdotukset

Lyhentäisin ja poistaisin päällekkäisiä kysymyksiä.

Aikaa meni paljon yhteen keskusteluun n. 1,5h. Sisarusten lomake voisi olla erilainen tai kysymykset toistuivat lomakkeista. Joissakin perheissä oli kolme lasta.

Nykyisessä ei ole lapsen puheenvuoroa. Sen tunnen oikein tarpeelliseksi.

Lapsen omalla puheenvuorolla pystyttäisiin edistämään lasten osallisuuden ja kuulemisen tunnetta. Nämä ovat lapsen kehityksen kannalta tärkeitä elementtejä. Lapsille ominaisia tapoja ilmaista itseään ovat muun muassa leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen. Näitä keinoja voi ja tulee käyttää lasten jokapäiväisessä varhaiskasvatuksessa, jonka avulla kasvatushenkilöstö pystyy havainnoimaan ja arvioimaan lasten kehitystä. Tämän tiedon avulla, kasvatushenkilöstö pystyy laatimaan lapselle yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman yhteistyössä vanhempien kanssa. (Kaskela & Kronqvist 2007, 15–21.)

5 YHTEENVETO JA AIKAISEMMAT TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa nostetaan esille tutkimuksen kannalta merkittävimmät tulokset ja niitä peilataan teoriaan sekä aikaisempiin tutkimustuloksiin. Näitä olivat mielestämme vanhempien ja työntekijöiden välinen vuorovaikutussuhde sekä sen muuttuminen keskustelun myötä, vasukeskustelun syvällisyys ja perhekeskeisyys, Lapset puheeksi -keskustelun käsitteet sekä niiden käyttö ja vasu-lomakkeen selkeys ja työläisyys. Viimeisenä käsitellään niin vanhempien kuin työnteki-

jöiden kokemuksia kysymysten henkilökohtaisuudesta. Lapset puheeksi -vasukeskusteluista ei ole olemassa aiempia tutkimuksia, mutta hyödynnämme tutkimuksia liittyen tavallisiin vasukeskusteluihin sekä vanhempien ja työntekijöiden välisiin kohtaamisiin.

Saadun aineiston ja pohdintojen perusteella positiivisesti merkittävin asia, joka nousi esiin sekä vanhempien että työntekijöiden puolelta oli heidän keskinäisen vuorovaikutuksen kehittyminen ja syventyminen Lapset puheeksi -vasukeskustelun myötä. Etenkin vanhemmat olivat kokeneet vuorovaikutuksen henkilökunnan kanssa jo ennestään hyväksi. Osan mielestä hyväksi koettu vuorovaikutussuhde oli syventynyt entisestään. Mielestämme oli myös hienoa lukea vanhempien palautteita koskien henkilökunnan lämmintä ja luottamuksellista lähestymistapaa sekä kanssakäymistä. Myös työntekijöiden näkökulmasta suhde vanhempiin oli kehittynyt sekä keskinäinen luottamus lisääntynyt. Keskustelun avulla työntekijät olivat kokeneet saaneensa lisää ymmärrystä koskien koko perhettä, joka taas edesauttaa lapsen yksilöllistä huomioimista varhaiskasvatuksessa.

Usein kasvattajat näkevät vasukeskustelun keskeisimpänä teemana vuorovaikutustilanteen ja sitä kautta kasvatuskumppanuuden kehittämisen sekä tukemisen (Nummenmaa & Karila 2011, 62). Myös Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemassa tutkimuksessa Pyhäjoki ja Koskimies (2009, 191) tuovat esille kuinka vanhempien ja työntekijöiden välisten keskustelutilanteiden myötä heidän välisen kontaktin koettiin parantuneen. Tutkimus käsitteli puheeksiottilanteita, joissa työntekijällä oli herännyt huoli lapsen hyvinvoinnista. Lapset puheeksi -vasukeskustelu voi olla eräänlainen puheeksiottilanne riippuen perheen tilanteesta. Vaikka työntekijällä ei olisi huolta lapsesta, tulisi vasukeskustelun olla syvällinen ja perusteellinen keskustelutilaisuus vanhempien kanssa. Siispä molempien tutkimusten valossa yleensä syvällinen keskustelu parantaa keskinäistä vuorovaikutusta vanhempien ja työntekijöiden välillä.

Toisena tärkeänä teemana aineistosta nousi Lapset puheeksi -vasukeskustelun syvällisyys ja perhekeskeisyys verrattuna aiemmin käytettyihin vasukeskustelulomakkeisiin. Tämä ominaisuus saikin paljon kiitosta niin vanhemmilta kuin työntekijöiltä. Koko perheen tunteminen ja hieman arjesta tietäminen auttavat

työntekijöitä tukemaan lasta, mikäli perheessä on lapsen kehitykseen vaikuttavia muutoksia tai haavoittuvuuksia. Tällaisia muutoksia voivat olla esimerkiksi avioero, vanhemman työttömyys, päihde- ja mielenterveysongelmat perheessä tai uupumus. Lapset puheeksi -vasu-lomake mahdollistaa työntekijöiden tietoisuuden tämänkaltaisista haavoittuvuuksista perheessä ja helpottaa lapsen kehityksen arviointia sekä mahdollisten oireiluiden huomaamista. Tätä kautta työntekijöiden on myös helpompi tarjota tukikeinoja perheelle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Leino (2006, 89) on pro gradu -tutkielmassaan tutkinut vanhempien ja työntekijöiden kokemuksia päiväkodeissa käydyistä vasukeskusteluista. Hänen tutkielmastaan nousi esille vanhempien eriävät mielipiteet keskustelun syvällisyydestä. Osa vanhemmista oli kokenut keskustelun hyvinkin pinnalliseksi ja lomakekeskeiseksi sekä käytännön asioihin painottuvaksi. Näitä tuloksia voidaan peilata oman kyselymme tuloksiin ja nähdä ristiriitaa. Sitä, johtuuko ristiriita LP -vasun ja tavallisen vasu-lomakkeen erilaisuudesta emme voi tietenkään todentaa. Kuitenkin tämä ristiriita tukee mielestämme saadun aineiston tuloksia koskien Lapset puheeksi -vasukeskustelun syvällisyyttä. Tavallinen vasu saatetaan kokea joskus pinnalliseksi, kun taas LP -vasu syvällisemmäksi. Syvällisyys näkyy LP -vasussa vahvasti perhekeskeisyytenä, kun taas tavallisessa vasussa painopiste on enimmäkseen lapsessa ja hänen kehityksessä. Keskusteluiden syvällisyydellä ja monipuolisuudella pystytään edistämään niin perheen kuin lapsenkin tuntemusta (Nummenmaa & Karila 2011, 64).

Uuden menetelmän myötä käyttöön otetut käsitteet ”vahvuus” ja ”haavoittuvuus” jakoivat mielipiteitä. Työntekijöiden mukaan käsitteiden käyttö tuntui aluksi hankalalta, mutta harjoittelun myötä käsitteiden käyttäminen rutinoitui ja selventyi. Osa taas ei kokenut käsitteiden käyttämisessä missään vaiheessa haasteita. Tulkitsimme työntekijöiden ajatuksia käsitteiden käytöstä niin, että käsitteiden sisäistäminen voi viedä hetken, mutta opittuaan käyttämään niitä, toimivat ne hyvänä työkaluna keskusteluissa. Varsinkin vahvuus -käsite oli koettu positiiviseksi ja tärkeäksi osaksi keskustelua. Tätä kautta keskusteluissa käytiin läpi myös lapsen vahvuuksia ja arjessa normaalisti sujuvia asioita pelkkien tuen tarpeiden sijasta. Näin myös vanhemmat voivat nähdä lapsensa kyvyissä ja taidoissa itselleen uusia asioita. Tämän avulla vasukeskusteluista oli

saatu muodostettua vahvuuksiin painottuva keskustelu, josta jäi positiivinen tunne keskustelussa mukana olleille osapuolille.

Molempien osapuolten mielipiteitä selvitettiin vasu-lomakkeen kysymysten selkeydestä ja niihin vastaamisesta. Vastauksista nousi esille mielenkiintoinen ristiriita työntekijöiden ja vanhempien välillä. Osa vanhemmista oli kokenut kysymysten ymmärtämisen hankalaksi, joka osaltaan vaikeutti niihin vastaamista. Työntekijöiltä kysyttäessä kysymysten muotoilu oli saanut kiitosta niiden selkeyden takia. Pohdimmekin, onko vasulomakkeessa näin ollen käytetty liikaa ammattikieltä, joka voisi aiheuttaa tämänkaltaisen ristiriidan? Alasuutarin (2010, 69) tutkimus myötäilee vanhempien kokemusta lomakkeen vaikeudesta. Usein lomakkeen kysymykset ovat liian vaikeita ymmärtää ja ne on saatettu muotoilla liian ammattimaisesti. Siitä huolimatta vanhemmat pyrkivät vastaamaan kysymyksiin, mikä kertoo vanhempien tunnollisuudesta.

Suurimpana kehittämiskohteena vasu-lomakkeesta nousi sen työläys. Etenkin vanhemmat olivat kokeneet lomakkeen pitkäksi, työlääksi ja aikaa vieväksi täyttää. Toiveena nousikin niin vanhemmilta kuin työntekijöiltä lomakkeen tiivistäminen. Joidenkin kysymysten kohdalla oli huomattu myös päällekkäisyyksiä, joihin kiinnittämällä huomiota lomakkeen pituutta saisi varmaankin tiivistettyä. Tähän seikkaan tulisikin ehdottomasti kiinnittää huomiota mahdollista uutta lomaketta suunniteltaessa. Lomakkeen täyttö on kuitenkin iso osa koko vasukeskustelun kokemusta ja pienten lasten vanhempien on varmasti välillä hankala löytää aikaa pitkän lomakkeen täyttämiseen. Tällä tavoin koko vasukeskustelu kokonaisuutta pystyttäisiin tekemään miellyttävämmäksi ja helpommaksi, niin vanhemmille kuin työntekijöillekin.

Lapset puheeksi -vasukeskustelussa käytiin läpi myös perheensisäisiä haavoittuvuuksia, joita koskevat henkilökohtaiset kysymykset herättivät erilaisia mielipiteitä. Suurimpana huomiona esiin nousi työntekijöiden ja perheiden välinen suhde ja sen historia. Kysymysten esittäminen koettiin helpommaksi ennestään tutuille perheille, joiden kanssa oltiin työskennelty jo aiempina vuosina ja mahdollinen luottamusside oli jo luotu. Mikäli perhe oli työntekijälle uusi, tuntui kysymysten esittäminen haastavalta. Mielestämme tämän avulla työntekijä voi

kuitenkin aloittaa luottamuksellisen suhteen rakentamisen perheen kanssa ja näin jatkaa työskentelyä sen saavuttamiseksi.

Erikssonin ja Arnkilin (2012, 50) tutkimuksesta nousee esiin samankaltaisia tuloksia liittyen puheeksiottoon. Lapset puheeksi -vasukeskustelussa esitettäviä henkilökohtaisia kysymyksiä voidaan rinnastaa puheeksiottoon ja tämän perusteella mielestämme seuraavat tulokset ovat keskenään vertailukelpoisia. Kyseisessä tutkimuksessa asiakassuhteen lyhyys nähtiin myös puheeksiottoa vaikeuttavana tekijänä, koska työntekijät ovat halunneet edetä rauhassa tuoreen asiakassuhteen kanssa. Sama asia nousi ilmi myös oman tutkimuksen tuloksissa. Poiketen saaduista tuloksista Erikssonin ja Arnkilin tutkimuksessa tuttu ja pitkä asiakassuhde nähtiin niin ikään puheeksiottoa hankaloittavana tekijänä. Tätä työntekijät olivat perustelleet vakiintuneilla kuvioilla ja puheenaiheilla. Omassa aineistossamme puolestaan pitkä asiakkuus koettiin positiivisena ja puheeksiottoa helpottavana tekijänä.

6 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS

Sosiaalialalla eettisyys ja arvot ovat työn keskiössä. Eettisyydellä tarkoitetaan oikean ja väärän erottamista sekä niiden kriittistä pohtimista. Sosiaalialan ammattilaisella on oltava kykyä pohtia omaa ammatillista toimintaansa ja siihen liittyvää päätöksentekoa. Päätöksenteko taas edellyttää oikeuksien ja vastuun reflektointia sekä asiakkaan mielipiteen huomioimista laadukkaan työn toteutumiseksi. (Talentia 2013, 6.) Ihmisoikeudet ja ihmisarvo sekä yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät periaatteet muodostavat pohjan sosiaalialan eettisille ohjeille, jotka ovat osana myös nykyistä lainsäädäntöä (Raunio 2011, 92).

Tässä opinnäytetyössä luotettavuus ja eettisyys pohjautuivat itsemääräämisoikeuteen, osallistumisoikeuteen sekä oikeuteen yksityisyydestä. Kaikki nämä periaatteet ovat osa ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa. Itsemääräämisoikeutta ja osallistumisoikeutta kunnioitettiin tutkimuksessamme antaen jokaiselle vastaajalle mahdollisuuden valita niin tutkimukseen osallistumisesta kuin vastauksien käytöstään opinnäytetyössä. Olemme toimillamme edistäneet vastaajien vaiku-

tusmahdollisuuksia, jotka liittyvät oleellisena osana osallistumisoikeuden toteutumiseen. Tutkimuksen tuloksia on mahdollista hyödyntää tulevaisuudessa uuden vasukeskustelu-lomakkeen kehittämisessä, jolloin vastaajien palautetta pystytään hyödyntämään sekä vahvistamaan heidän vaikutusmahdollisuuksiinsa osana kehitystyötä. (Ks. myös Raunio 2011, 93.)

Sosiaalialan työtä säätelevien salassapitosäännöksiensä mukaisesti olemme käsitelleet sekä säilyttäneet opinnäytetyön tutkimusaineistoa luottamuksellisesti (Ks. myös Raunio 2011, 93). Tutkimukseen osallistuneet ovat vastanneet kyselyihin anonymisti, joka takaa vastaajien yksityisyyden säilymisen. Jokaiselta vastaajalta on varmistettu heidän halukkuutensa vastauksiensa siteeraamiseen valmiissa opinnäytetyössä. Saadut tutkimusaineistot tullaan hävittämään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä kokemuksia Lapset puheeksi -vasukeskustelusta Peitsarin päiväkodin työntekijöiltä ja lasten vanhemmilta. Asetimme itsellemme myös ajallisen tavoitteen opinnäytetyön suhteen ja työskentelimme koko prosessin ajan tämän tavoitteen eteen. Tavoitteena oli saada opinnäytetyö valmiiksi huhtikuussa 2017, jota edesauttoi aikataulutuspöytäkirja pidemmälle ajanjaksolle.

Mielestämme saimme hyviä vastauksia tutkimuskysymyksiin, joita olivat vanhempien ja työntekijöiden kokemukset LP -vasusta sekä molempien kehittämisehdotukset menetelmään ja lomakkeeseen liittyen. Saadut vastaukset olivat kattavia ja monipuolisia. Kaikki vastaajat olivat käyttäneet aikaa lomakkeiden täyttämiseen ja suurin osa oli myös avannut vastauksiaan laajemmin, mikä helpotti meidän työtä vastausten analysoinnissa. Saadusta aineistosta oli helppo poimia pääteemoja analysointivaiheessa ja kirjoittaa näitä auki raportointitulosiksi. Pääasiassa työntekijöiden ja vanhempien vastaukset olivat samankaltaisia ja tukivat toisiaan. Kuitenkin jotkin kysymykset herättivät erilaisia mielipiteitä, joista näki selkeästi eron ammattilaisten ja lasten vanhempien välillä.

Kokemusten tutkiminen on usein tulkinnanvaraista, minkä olemme tiedostaneet koko prosessin ajan. Tämän ajatellaan usein vaikuttavan tulosten luotettavuuteen, sillä vastaukset ilmentävät jokaisen vastaajan omia mielipiteitä ja näin ollen ovat kyseenalaistettavissa. Kuitenkin aineistosta nousivat tietyt pääteemat niin vahvasti esille, että koemme tämän tukevan tulosten luotettavuutta. Mielestämme myös kyselylomakkeen kysymysten muotoilulla voi olla merkitystä tulosten luotettavuuteen, mikäli vastaajat ymmärtävät kysymykset väärin. Tätä ei juurikaan ollut havaittavissa saaduissa vastauksissa, joka mielestämme kertoo kysymysten selkeydestä. Vastaajille annettiin myös mahdollisuus kysyä mitä tahansa lomakkeeseen liittyvää. Tämä mahdollistettiin jättämällä yhteystietomme saatekirjeeseen.

Mielestämme opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää kattavasti mahdollisen uuden vasu-lomakkeen kehittämisessä. Olemme keränneet arvokasta palautetta niin vanhemmilta kuin työntekijöiltä, jotka huomioonottamalla voidaan kehittää molempia osapuolia palveleva vasu-lomake. Tällä voidaan tukea myös työntekijöiden ja vanhempien osallisuuden sekä kuulluksi tulemisen tunnetta. Myös päiväkodin henkilöstö pystyy hyödyntämään saatuja tuloksia asiakaspalautteen tavoin, sillä hektisessä arjessa mahdollista saatua palautetta ei pystytä analysoimaan yhtä laajasti kuin opinnäytetyöprosessissa. Saadun palautteen perusteella työntekijät pystyvät myös refleктоimaan ja kehittämään omaa työtään.

Mielestämme jatkotutkimusaiheina voisivat olla syvälinen perehtyminen menetelmään, sen käyttöön ja vaikuttavuuteen. Tällöin prosessiin täytyisi valikoida perhe, jonka arjessa on haavoittuvuuksia, joihin he tarvitsevat apua. Prosessin tulisi olla kestoaltaan tarpeeksi pitkä, jotta mahdollisia muutoksia pystyttäisiin havaitsemaan. Tällä tavoin menetelmän tutkimiseen saisi uuden näkökulman, kun kohteena olisi aidosti apua tarvitseva perhe eikä universaalisti kaikille tarjottu keskustelu. Lapset puheeksi -menetelmää voidaan käyttää varhaiskasvatuksen lisäksi esimerkiksi lastensuojelussa, erityiskasvatuksessa, kouluissa ja aikuisosiaalityön piirissä. Mielestämme kaikki nämä olisivat mielenkiintoisia tutkimuskohteita ja saaduilla tuloksilla saataisiin edelleen laajempaa perspektiiviä menetelmän käytöstä ja hyödyistä.

Opinnäytetyöprosessin aikana saimme vahvistusta menetelmälliseen osaamiseemme. Pääsimme perehtymään syvällisemmin Lapset puheeksi -menetelmään, johon on panostettu erityisesti omassa kaupungissamme Mikkelissä kouluttamalla sosiaali- ja kasvatustyöntekijöitä menetelmän käyttöön. Menetelmää on otettu laajasti käyttöön eri sektoreilla ja valmistumisen jälkeen voimme hyödyntää menetelmää omassa työssämme sekä näin ollen viedä menetelmää mahdollisiin uusiin työympäristöihin. Opimme myös laatimaan kyselylomakkeita sekä kuinka näitä tulisi analysoida ja raportoida. Kehityimme myös ajankäyttöön ja sen suunnitteluun liittyvissä asioissa niin meidän kuin työelämäkumppanin kesken. Lisäksi pääsimme harjoittamaan organisointi- ja verkostointitaitoja koko opinnäytetyöskentelymme ajan.

Koska toinen meistä suorittaa lastentarhaopettajan kelpoisuuden, perehdymme siitä näkökulmasta opittuihin asioihin. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ovat isossa roolissa varhaiskasvatuksessa. Tämän projektin tiimoilta olemme päässeet perehtymään vasukeskusteluihin niin työntekijöiden kuin vanhempienkin näkökulmasta. Pystymme hyödyntämään näitä näkökulmia tulevaisuudessa omassa työssämme ja kiinnittää huomioita kehitettäviin osa-alueisiin työssämme. Tämä helpottaa vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, joka sekin on perustana laadukkaalle varhaiskasvatukselle. Ylipäätään prosessimme jälkeen on helpompi lähteä toteuttamaan vasukeskusteluja, edesauttaa tavoitteellista varhaiskasvatusta sekä huomioida arjessa niin lapsen etu kuin vanhempienkin toiveet.

LÄHTEET

Alasuutari, Maarit 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Riika: InPrint.

Chowdry, Haroon & Fitzsimons, Peter 2016. The cost of late intervention: EIF analysis 2016. PDF-dokumentti. <http://www.eif.org.uk/publication/the-cost-of-late-intervention-eif-analysis-2016/>. Päivitetty 17.11.2016. Luettu 30.3.2017.

Eriksson, Esa & Arnkil, Tom Erik 2006. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heinämäki, Liisa 2006. Varhaisen tuen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa. VarTu -hankekuvaus 2004-2005. WWW-dokumentti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113683/Selv200626.pdf?sequence=1>. Päivitetty 2006. Luettu 6.3.2017.

Helminen, Jari 2013. Päämääränä sosiaalialan ammattilaisuus. Sosiaaliohjaajien näkemyksiä ammattialasta. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja. PDF-dokumentti. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61782/Helminen_Jari_ActaE127_11.11.2013pdfA.pdf?sequence=8. Päivitetty 30.8.2013. Luettu 15.12.2016.

Huhtanen, Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Huolen puheeksi ottaminen 2014. Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/huolen-puheeksi-ottaminen. Päivitetty 30.12.2014. Luettu 2.4.2017.

Huolen puheeksiotto 2016. Innokylä. WWW-dokumentti. <https://www.innokyla.fi/web/malli257343>. Ei päivitystietoja. Luettu 25.1.2017.

Järvinen, Ritva, Lankinen, Aila, Taajamo, Terhi, Veistilä, Minna & Viroilainen, Arja 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Porvoo: Bookwell Oy.

Kaikko, Kirsi & Friis, Leila 2011. Menetelmät lastensuojelun tukena. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Unigrafia Oy, 76-88.

Karila, Kirsti 2011. Kohtaaminen ja keskustelu vanhempien kanssa. Teoksessa Nummenmaa, Anna Raija & Karila, Kirsti 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYPro Oy. 61-79.

Karila, Kirsti & Nummenmaa, Anna Raija 2011. Keskustelut osana varhaiskasvatustyötä. Teoksessa Nummenmaa, Anna Raija & Karila, Kirsti 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYPro Oy. 11-21.

Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy

Kaskela, Marja & Kronqvist, Eeva-Liisa 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kasvatuskumppanuus 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/kasvatuskumppanuus. Päivitetty 30.12.2014. Luettu 11.11.2016.

Kekkonen, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tampere: Juvenes Print Oy.

Kekkonen, Marjatta 2009. Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna, Karvonen, Sakari & Ahlström, Salme (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino, 162-173.

Keskinen, Soili & Virjonen, Heli (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kiviniemi, Kari 2015. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Juva: Bookwell Oy, 74-88.

Kronqvist, Eeva-Liisa & Jokimies, Jaana 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen ladun arvioijina. Tuloksia vaikuta vanhempi -selvityksestä. Helsinki: Vastapaino Oy.

Kyselylomakkeen laatiminen 2010. Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. WWW-dokumentti. <http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>. Päivitetty 28.6.2010. Luettu 22.2.2017.

Laadullinen tutkimus 2015. Jyväskylän yliopisto. WWW-dokumentti. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolku/metelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>. Päivitetty 23.4.2015. Luettu 12.11.2016

Lapset puheeksi – työn tausta ja menetelmät 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. https://www.ppshp.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/npp/embeds/32387_PPM_LP_MN.pdf. Päivitetty 17.3.2014. Luettu 4.4.2017.

Leino, Anna 2006. Kasvatuskumppanuus päiväkodissa – vanhempien ja lastentarhaopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Pro gradu –tutkielma. PDF-dokumentti. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/sovel/pg/leino/kasvatus.pdf>. Päivitetty kesäkuu 2006. Luettu 24.2.2017.

Mahkonen, Sami 2012. Päivähoito ja laki. Porvoo: Bookwell Oy.

Nummenmaa, Anna Raija & Karila, Kirsti 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYPro Oy.

Pyhäjoki, Jukka & Koskimies, Mimosa 2009. Varhainen puuttuminen ja dialogisuuden edistäminen huolten vyöhykkeillä. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna, Karvonen, Sakari & Ahlström, Salme (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino, 186-197.

Raunio, Kyösti 2011. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Hakapaino.

Solantaus, Tytti & Niemelä, Mika 2016. Arki kantaa – kun se pannaan kantaan. Perheterapia 1/16 21-32.

Talentia 2013. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. PDF-dokumentti. http://www.talentia.fi/files/558/Etiikka-opas_2013_net.pdf. Ei päivytystietoja. Luettu 16.2.2017.

Teemoittelu 2017. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. WWW-dokumentti. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html. Ei päivytystietoja. Luettu 2.2.2017.

Toimiva lapsi & perhe -työ 2017. Suomen Mielenterveysseura. WWW-dokumentti. <http://www.mielenterveysseura.fi/fi/kehitt%C3%A4mist%C3%B6iminta/lapset-ja-nuoret/toimiva-lapsi-perhe-ty%C3%B6>. Ei päivytystietoja. Luettu 23.2.2017.

Tunteen kohtaaminen 2017. Suomen Mielenterveysseura. WWW-dokumentti. <http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/itsetuntemus/tunnetaidot/tunteen-kohtaaminen>. Ei päivytystietoja. Luettu 23.1.2017.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. STAKES-oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Varpu. Lapselle tukea ajoissa. 2005. PDF-dokumentti. <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Varpu-tukea-lapselle-ajoissa.pdf>. Ei päivitystietoa. Luettu 2.4.2017.

Vasu-asiakirja 2016. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/lait_oppaat/varhaiskasvatus_ja_paivahoito/vasu-asiakirja. Päivitetty 25.10.2016. Luettu 8.11.2016.

What is early intervention? 2016. Early intervention foundation. WWW-dokumentti. <http://www.eif.org.uk/what-is-early-intervention/>. Ei päivitystietoa. Luettu 4.12.2016.

Mikkelin kaupunki

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Opiskelemme Mikkelin ammattikorkeakoulussa sosionomi(AMK)-tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Haemme Mikkelin kaupungilta tutkimuslupaa opintoihimme kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Opinnäytetyömme tavoitteena on tutkia vanhempien ja työnteekijöiden kokemuksia Lapset puheeksi- menetelmän käytöstä Peitsarin päiväkodissa. Tarkoituksenamme on laatia vanhemmille kyselylomake, jonka täyttämällä he osallistuvat tutkimukseemme. Päiväkodin henkilöstölle järjestämme ryhmähaastattelun, jossa keräämme kokemuksia menetelmän käytöstä videoimalla haastattelutilanteen. Molemmat tutkimustavat toteutamme syksyn 2016 aikana.

Pyydämme täällä lupalomakkeella lupaa

kerätä tutkimustietoa vanhemmilta kyselylomakkeen välityksellä sekä päiväkodin henkilökunnalta ryhmähaastattelun avulla.

Sitoudumme noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitosäännöksiin. Kerättävä aineisto on luottamuksellista. Henkilöitä ei mainita loppuraportissa omilla nimillään, ja mahdolliset suorat lainaukset tehdään tavalla, josta tutkittavaa ei voida välittömästi tunnistaa. Haastattelu- ja videoaineisto ovat ainoastaan omassa käytössämme.

Osallistujat voivat halutessaan vetäytyä tutkimuksesta minä ajankohtana tahansa.

Annamme mielellämme opinnäytetyöstämme lisätietoja.

Martina Montonen, sosionomiopiskelija, Mikkelin ammattikorkeakoulu, puh. [REDACTED]
martina.montonen@edu.mamk.fi

Jutta Piispa, sosionomiopiskelija, Mikkelin ammattikorkeakoulu, puh. [REDACTED]
jutta.piispa@edu.mamk.fi

Opinnäytetyötämme ohjaa Arja Salakka. Halutessanne voitte olla myös häneen yhteydessä työhön liittyvissä kysymyksissä (arja.salakka@mamk.fi, puh. [REDACTED])

Tutkimusluvan myöntäminen

Annan Martina Montoselle ja Jutta Piispalle luvan kerätä ja käyttää tutkimusmateriaalia edellä mainituilla tavoilla.

_____ Palkka ja aika

_____ Allekirjoitus ja nimen selvennys

Hei kotiväki!

Olemme kaksi sosionomi (AMK)-opiskelijaa Mikkelin ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötämme yhteistyössä Peitsarin päiväkodin kanssa syksyn 2016 aikana. Tähtöteenamme on kerätä niin teidän vanhempien kuin työntekijöidenkin kokemuksia Lapset puheeksi –vasukeskustelusta ja sen käyttöönotosta, jota pilotoidaan Raahen kaupungin mallilla.

Ohessa on teitä varten suunniteltu kyselylomake, johon toivoisimme teidän vastaavan sekä palauttavan päiväkodin henkilökunnalle. Lomakkeet täytetään anonymisti, jonka lisäksi sitoudumme salassapi-tosäännöksiin. Kyselylomakkeet ovat siis luottamuksellisia, eikä niitä tulla luovuttamaan kolmansille osapuolille.

Jos mieleenne tulee jotain kysyttävää, keskustelemme mielellämme kanssanne.

Kiitos!

Martina Montonen
Sosionomiopiskelija
puh. xxxx martina.montonen@edu.mamk.fi

Jutta Piispa
Sosionomiopiskelija
puh. xxxx jutta.piispa@edu.mamk.fi

Kokemuksia Lapset puheeksi – vasukeskustelusta (Pilotti Raahen kaupungin mallista)

Taustatiedot

Rastita teille sopivimmat vaihtoehdot

1. Vastaaja

Äiti	
Isä	
Molemmat	
Muu huoltaja	

2. Lapsen/Lasten ikä/iät _____

3. Perherakenteenne

Ydinperhe	
Uusperhe	
Yksinhuoltajuus	
Yhteishuoltajuus	
Muu, mikä?	

Omat kokemukset

4. Oletteko ennen olleet lapsenne vasu-keskustelussa?

_____

5. Millaisia ajatuksia vasu-lomakkeen täyttö kotona ennen keskustelua herätti?

---

6. Millaisia ennakko-odotuksia tai tunteita teillä oli ennen Lapset puheeksi – vasukeskustelua?

---

7. Koitteko keskustelun kysymykset liian henkilökohtaisiksi?

---

8. Minkälainen lähestymistapa henkilökunnalla oli keskustelun aikana?

---

9. Ilmenikö keskustelun aikana uusia vahvuuksia lapses-tanne? Jos kyllä, niin minkälaisia?

---

10. Ilmenikö keskustelun aikana haavoittuvuuksia lapsen kehityksessä tai arjessanne? Jos kyllä, niin minkälaisia?

---

11. Saitteko keinoja haavoittuvuuksien tukemiseen? Jos kyllä, millaisia?

---

12. Muuttiko keskustelu vuorovaikutustanne päiväkodin henkilöstöön? Jos kyllä, miten?

---

13. Mikä oli päällimmäinen tunteenne keskustelun jälkeen?

Kehittämisehdotuksia

14. Koitteko, että jokin tärkeä asia jäi käsittelemättä keskustelussa? Jos kyllä, mikä?

---

15. Jos olette aikaisemmin osallistuneet vasu-keskusteluun, erosiko Lapset puheeksi – vasukeskustelu mielestänne aikaisemmasta? Jos kyllä, miten?

---

16. Mitä hyvää oli mielestänne Lapset puheeksi – vasukeskustelussa?

---

17. Tekisittekö jotain toisin Lapset puheeksi – vasukeskustelussa? Jos kyllä, mitä?

---

18. Vastauksiamme saa siteerata anonyymisti valmiissa opinnäytetyössä

- a. Kyllä, kaikkia kohtia
- b. Kyllä, vain kohtia:

c. Ei saa

KIITOS VASTAUKSISTANNE!

Hei kasvatushenkilöstö!

Olemme kaksi sosionomi (AMK)-opiskelijaa Mikkelin ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötämme yhteistyössä päiväkotinne kanssa. Tavoitteenamme on kerätä niin vanhempien kuin teidän työntekijöidenkin kokemuksia Lapset puheeksi –

vasukeskustelusta ja sen käyttöönotosta, jota pilotoidaan Raahen kaupungin mallilla.

Ohessa on teitä varten suunniteltu kyselylomake, johon toivoisimme teidän vastaavan sekä palauttavan Annelle kolmen päivän kuluessa (1.2.2017). Lomakkeet täytetään anonyymisti, jonka lisäksi sitoudumme salassapitosäännöksiin. Kyselylomakkeet ovat siis luottamuksellisia, eikä niitä tulla luovuttamaan kolmansille osapuolille.

Jos mieleenne tulee jotain kysyttävää, keskustelemme mielellämme kanssanne.

Kiitos!

Martina Montonen
Sosionomiopiskelija
puh. xxx martina.montonen@edu.mamk.fi

Jutta Piispa
Sosionomiopiskelija

puh. xxx jutta.piispa@edu.mamk.fi

Kokemuksia Lapset puheeksi – vasukeskustelusta (Pilotti Raahen kaupungin mallista)

1. Millaisia valmiuksia mielestäsi Lapset puheeksi –koulutus antoi LP-vasulomakkeen käyttöön?

---

2. Minkälainen kokemus ensimmäinen Lapset puheeksi-vasukeskustelu oli? Entä miltä henkilökohtaisten kysymysten esittäminen vanhemmille tuntui?

---

3. Miten vanhemmat suhtautuivat vasukeskusteluun?

---

4. Muuttiko keskustelu suhdettanne vanhempiin?

---

5. Millaista uusien käsitteiden (vahvuus & haavoittuvuus) käyttäminen oli? Entä miten niiden löytäminen perheiden arjesta onnistui?

---

6. Miten tukikeinojen tarjoaminen mahdollisiin haavoittuvuuksiin onnistui? Millaisia tukikeinoja pystyitte tarjoamaan?

---

7. Millä tavalla LP-vasulomake erosi aiempaan verrattuna?

---

8. Mitä muuttaisitte LP-vasukeskustelussa tai -lomakkeessa?

---

9. Vastauksiani saa siteerata anonyymisti valmiissa opinnäytetyössä

- a. Kyllä, kaikkia kohtia
- b. Kyllä, _____ vain _____ kohtia:
- c. Ei saa

KIITOS VASTAUKSISTANNE!